

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

DERS DIŞI ETKİNLİKLERİN
ÖĞRENCİLERİN SOSYAL GELİŞİMİNE
ETKİSİ (HUZUREVİ ETKİNLİĞİ ÖRNEĞİ)

HALİME ÇINAR

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DERS DIŞI ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL GELİŞİMİNE
ETKİSİ(HUZUREVİ ETKİNLİĞİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halime ÇINAR

ANTALYA, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DERS DIŞI ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL GELİŞİMİNE
ETKİSİ(HUZUREVİ ETKİNLİĞİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halime ÇINAR

Danışman: Prof. Dr. Erdoğan KÖSE

ANTALYA, 2019

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

2 / 8 / 2019
Halime ÇINAR

İmza

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

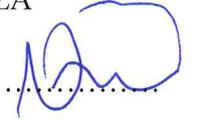
Halime.Çınar'ın bu çalışması 22.07.2019 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan

: Doç. Dr. Neşe Özkal

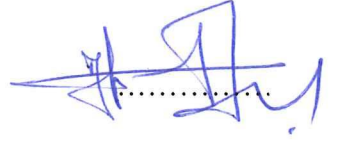
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri

Üye

: Doç. Dr. Harun Şahin

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri

Üye (Danışman) :

Prof. Dr. Erdoğan Köse

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI:

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Günümüzde en büyük problemlerden birisi insanların arasındaki iletişim sorunları ve empati yoksunluğudur. İletişim çağında yaşadığımız bu günlerde insanlar artık birbirleriyle yüz yüze iletişimde büyük problemler yaşıyor. Değişen ve gelişen dünyada on yıl arayla doğanlar arasında bile algılama güçlüğü, iletişimsizlik ve kuşaklararası sorunu yaşıyor. Yaşlılar ve çocuklar arasında yaşanan iletişim sorunları da nesillerin tarihsel etkisi nedeniyle önemli boyutlara ulaşmış durumda. 70 yaşına gelmiş bir kişinin çocukluğunu yaşadığı dönem bugünlerden çok farklı koşullara sahip olduğu için iki nesil birbirine çok uzak özelliklere sahip. Bu iki neslin birbirini anlaması ve iletişimini güçlendirmesi için birlikte daha fazla zaman geçirmelerine imkân vermek ve birbirlerini tanımalarına yardımcı olmak gereklidir. Bu çalışmanın amacı da bu iki neslin birlikte uzun zaman geçirerek birbirlerini yakından tanımalarının etkilerini gözlemlemektir.

Okullarımızda her yıl birçok ders dışı etkinlik düzenlenmektedir. Huzurevi ziyaretleri de tüm okullarda her yıl düzenlenmeye çalışılan etkinliklerden birisidir. Ama bu etkinliklerin amacına hizmet edip etmediğini kontrol eden kayıtların tutulması ihmal edilmektedir. Oysa bir etkinliğin sonuçlarının belirlenmesi daha sonra düzenlenecek etkinliklerin planlanmasında nelerin gerekli olduğu konusunda eğitimcilere yardımcı olacaktır. Bu nedenle okullarda düzenlenen ders dışı etkinliklerin amaçları ve kazanımlarının detaylı bir şekilde raporlaştırılması ihtiyacı vardır. Yapılan araştırmanın amacı bu konunun önemini vurgulamaktır.

Bu amaçla hazırladığım tez çalışmam boyunca beni destekleyen ve yol gösteren danışmanım Prof. Dr. Erdoğan Köse'ye, yüksek lisansa başlamama vesile olan ve beni teşvik eden hocam Prof. Dr. Selçuk Uygun'a, bilimsel bir çalışmada bir kelimenin bile ne kadar önemli olduğunu anlamamı sağlayan değerli hocam merhum Prof. Dr. Şerafettin Karakaya'ya, benden hiçbir zaman yardımını esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Günseli Orhon ve Dr. Öğr.Üyesi Nuray Gedik'e ve elbette ki, en büyük destekçilerim okul hayatımın her anında benimle öğrenen ve bana öğrenmeyi öğreten babam Ali Rıza Çınar ve annem Ayşe Çınar'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Halime Çınar

ÖZET

DERS DIŞI ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL GELİŞİMİNE ETKİSİ(HUZUREVİ ETKİNLİĞİ ÖRNEĞİ)

ÇINAR, Halime

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Programları ve Öğretim

Danışman: Prof. Dr. Erdoğan KÖSE

Temmuz, 2019, 77 sayfa

Bu çalışmanın amacı, örtük program kapsamında huzurevi ziyaretlerinin ortaokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal gelişimlerini nasıl etkilediğinin, yaşlıların dünyasını nasıl algıladıklarının belirlenmesi ve kuşaklar arası iletişime ne gibi etkileri olduğunu belirlemektir.

Araştırma, nitel araştırmanın betimsel analiz desenine göre, yarı yapılandırılmış alan çalışması olarak yürütülmüştür. Çalışma grubu ise, Antalya ili Manavgat ilçesi 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu'ndaki 20 kişiden oluşan 12-13 yaşlarında gönüllü öğrencilerden seçilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı olarak gözlem formu ve görüşme kayıtları kullanılmıştır. Uygulama gönüllü öğrencilerin 8 hafta boyunca Manavgat Belediyesi Huzurevi ziyaretlerinin gözlemlenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Gözlem sonuçları tablo oluşturularak betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda huzurevi ziyaretlerinin sıklığı arttıkça öğrencilerin sosyal becerilerinde olumlu yönde değişimler olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerde ziyaretler neticesinde; kendine güven duygusunun arttığı, empati, sorumluluk, iletişim, kendini ifade edebilme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerinin geliştiği belirlenmiştir. Ayrıca kız öğrencilerin sosyal yönden erkek öğrencilere göre daha aktif olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal gelişim, örtük program, ders dışı etkinlikler, huzurevi.

ABSTRACT

THE EFFECT OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES ON STUDENTS SOCIAL DEVELOPMENT (NURSING HOME ACTIVITY EXAMPLE)

ÇINAR, Halime

Postgraduate Thesis

Department Of Educational Sciences Training Programs And Teaching

Consultant: Prof. Dr. Erdoğan KÖSE

July, 2019, 77 page

The purpose of this study is to determine how the visits to nursing homes affect the social development of the students at the secondary school level, how they perceive the world of the elderly and how it affects the intergenerational communication.

The research was carried out as a semi-structured field study according to the descriptive analysis of the qualitative research. The sample group was selected from volunteer students at the age of 12-13, consisting of 20 people from the Manavgat 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu. Observation form and interview records were used as data collection tool. The application was accomplished by observing the visits of the Municipality of Manavgat Nursing Home for 8 weeks. Observation results were analyzed in the chart by descriptive analysis. As a result of the research, it has been observed that the more the frequency of the visits to nursing home increases, the more positive changes have been seen in social skills of students. As a result of the visits; It was determined that self-confidence increased, empathy, responsibility, communication, self-expression, starting and sustaining the relationship skills developed of the students. In addition, it was concluded that female students were more active than male students.

Key words: Social development, the hidden curriculum, extracurricular activities, nursing home.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
TABLOLAR LİSTESİ	VI
KISATLIMALAR.....	VIII

BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	4
1.4. Sayıtlılar.....	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar.....	5

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ortaokul Çağındaki Öğrencilerin Gelişim Özellikleri (10-14 Yaş).....	7
2.1.1. Bedensel Gelişim.....	8
2.1.2. Bilişsel Gelişim	9
2.1.3. Ahlak Gelişimi	10
2.1.4. Psiko-Sosyal Gelişim (Kişilik Gelişimi).....	11
2.2. Ders Dışı Etkinliklerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi	12
2.3. Öğrencilerin Kazanması Beklenen Sosyal Becerilerin Özellikleri.....	17
2.4. Yaşlılık.....	20
2.5. Huzurevleri	21
2.6. İlgili Araştırmalar	24
2.6.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	24
2.6.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	29

BÖLÜM III

YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli	35
------------------------------	----

3. 2. Çalışma Grubu	36
3. 3. Veri Toplama Araçları	36
3. 5. Veri Toplama Süreci	37
3. 6. Verilerin Analizi	39

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Gözlem Maddelerinin İncelenmesi	41
4.2. Araştırma Sorularının İncelenmesi	47
4.2.1. Öğrencilerin Yaşlılarla Birlikte İken Kendilerini Rahat Hissetme Durumu	47
4.2.2. Öğrencilerin Kendilerini İfade Etme Becerileri	47
4.2.3. Öğrencilerin Yaşlılarla Empati Kurma Becerileri.....	47
4.2.4. Öğrencilerin Yaşlılarla Konuşurken Sergiledikleri Davranışlar	48
4.2.5. Öğrencilerin Yaşlılarla Birlikteyken Zamanı Değerlendirme Durumu.....	48
4.2.6. Öğrencilerin Yaşlıların Toplumsal Değeri Hakkındaki Görüşleri	49
4.2.7. Yaşlıların Öğrencilerle Birlikte Olmaktan Duyduğu Memnuniyet.....	49
4.2.8. Cinsiyet Farkının Yaşlılar ile İletişimdeki Etkisi.....	49
4.2.9. Kayıt Dışı Gözlemler	49

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç ve Tartışma	51
5. 2. Öneriler	53
KAYNAKÇA.....	55

EKLER

Ek 1:Araştırma İzin Onayı	67
Ek 2: Gözlem Formu.....	69
ÖZGEÇMİŞ	70

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün 2018 Yılı Yaş Sınıflandırması.....	20
Tablo 2:TÜİK'in 2018 Verilerine Göre Türkiye'de Yaş Sınıflaması.....	22
Tablo 3:Haftalara ve Cinsiyete Göre Huzurevi Ziyaretleri Sırasında Göstermeleri Beklenen Davranışı Sergileyen Öğrenciler ve Yaşlıların Oran,,.....	40

KISATLMALAR

BLOCKS: Building Lives on Cooperative Knowledge Skills Program (bilgi beceri programlarında yaşamak).

Ed. : Editör

Çev. : Çeviri

NELS: National Education Longitudinal Study (Ulusal Eğitim Boylamsal Çalışması)

YADES: Yaşlı Destek Programı

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim, tarih boyunca tüm toplumlarda yer almıştır. Okuma-yazmanın yaygın olmadığı dönemlerde bile din, askerlik, meslek gibi konularda toplumlar vatandaşlarını eğitime ihtiyacı duymuşlardır. Eğitim, kişinin zihni, bedeni, duygusal ve toplumsal yeteneklerinin en uygun şekilde geliştirilmesi için ona yeni yetenekler, davranışlar ve bilgiler kazandırılması çalışmalarıdır (Akyüz, 2015). Bu tanıma bakıldığında zaman eğitim hayatımızın her alanında kişisel ve toplumsal gelişimimizi sağlamaya yöneliktir denilebilir.

Eğitimsel süreç, bireylerin içinde yaşadığı toplumun etkili bir üyesi haline gelmelerini sağlayacak şekilde organize edilir. Eğitim bireylerin sosyalleşmesini sağlayarak toplumun geçmişi ve geleceği arasındaki devamlılığı sağlar (İnal ve Kaymak, 2014). Eğitim, sınıflar arasındaki mesafeyi azaltarak ve çeşitli gruplar arasında kültürel ve ekonomik bütünleşmeyi sağlayarak toplumsal hareketlilik görevi yapar (Celkan, 2014). Bu iki tanımda eğitimin toplumsal boyutuna değinilmiştir. Bu tanımlara göre sosyalleşmenin en önemli koşullarından biri eğitimidir. Eğitim toplumların bir arada yaşayışının sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağlar.

Eğitim deyince aklımıza ilk olarak okul ve okuldaki öğrenciler gelir. Öğrenci bir fidan gibidir. Akademik ve akademik olmayan kazanımlar da büyüyen fidanın meyveleri ve yapraklarını oluşturur. Fidanın köklerini ne kadar iyi beslersek meyveleri de o kadar güzel ve yaprakları gür olacaktır. Eğer fidanın meyve vermesini yeterli görüp yaprakları beslemezsek meyveler bir süre sonra güzelliğini kaybedecektir. Öğrenciler de böyledir. Sadece akademik kazanımlara önem verilir, akademik olmayan kazanımlar görmezden gelinirse eğitim kuru bilgilerden ibaret olur. Bunun için okullarda informal eğitime de en az formal eğitim kadar önem verilmelidir.

Formal eğitim, bir amaç doğrultusunda önceden hazırlanmış yazılı programın öğretim yoluyla gerçekleştirilmesidir. Belli bir ortam ve zamanda gerçekleştirilir. İnfomal eğitim ise, yaşamın içinde kendiliğinden oluşan, plansız, kişinin bireysel veya çevresiyle ilişkilerinde, gözlem ve taklit yoluyla gerçekleştirdiği örtük programlardır. İnfomal eğitim yaparak yaşayarak gerçekleştiği için çoğu zaman formal eğitimden daha etkilidir (Demirel, 2015).

İnformal eğitim resmi programlarla düzenlenmemiş, yaşam süreci içerisinde kendiliğinden oluşan bir eğitimidir. İnformal eğitime; örtük program, saklı program ve gizli program da denir. Öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal hayata uyumunu sağlamak için örtük programlar en az eğitim programları kadar gereklidir (Demirel, 2015). Öğretmenler tarafından planlanmış eğitim programları ile rekabet eden örtük programın güçlü etkisi, eğitim programı metinlerinde çoğunlukla göz ardı edilmektedir. Oysa örtük program, düşünceleri ve davranışları etkiler, bazen de okulların ve toplumun hedef ve değerleriyle çatışır (Ornstein ve Hunkins, 2016). Bu çatışmaları önlemek için örtük programı da varlığını bilerek ve bilinçli bir şekilde yürütme ihtiyacı doğmaktadır. Alan uzmanlarının da görüşlerine dayanarak örtük programın göz ardı edilemeyecek bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Örtük program, birçok alanı içine alsada en çok ders dışı etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ders dışı etkinlikler, resmi programın dışında kalan öğrencilerin sosyal, fiziksel ve ruhsal gelişimine katkı sağlayan, örtük program dâhilindeki etkinliklerdir. Örtük programın en önemli işlevi öğrencilerin duyuşsal öğrenmelerini sağlamak ve topluma uyumunu arttırmaktır (Yüksel, 2002).

Eğitimin toplumsal ve bireysel yarar sağlaması için bir hedef doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu hedefler üç alanda incelenir. Bunlar; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hedeflerdir. Bilişsel hedefler, akademik başarıyı arttırmaya yönelik hedeflerdir. Devinişsel hedefler ise, fiziksel beceri kazandırmaya yönelik hedeflerdir. Çalışmanın amacı olan sosyal gelişimi artırmak, duyuşsal hedefler arasında yer alır.

Duyuşsal hedeflere ulaşmayı önemli bulan araştırmacılara göre; duygular, hisler, hayaller ve tutkular temel bilgi ve becerilerin önüne geçer. Ancak bu temel bilgi ve becerilerin önemsiz olduğu anlamına gelmez. Duyuşsal faktörler programın bir parçası olarak ele alındığında akademik başarı da gerçekleşecektir (Ellis, 2015). Yani bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hedefler aslında birbiri ile bağlantılı olarak ilerler.

Büyükler saygı, vatan sevgisi, kendine güven, hoşgörü gibi insan özellikleri duyuşsal özelliklerdir. Duyuşsal özellikler doğrudan kısa sürede gözlenemeyen ve etki altında bırakılmadan uzun sürede gözlenmesi gereken davranışlardır (Özçelik, 2014). Bu nedenle duyuşsal hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek uzun zaman ve yapılandırılmamış bir ortam gerektirir. Duyuşsal hedeflere genellikle informal eğitim yoluyla ulaşılır.

Tüm bu hedeflere ulaşmak için resmi programlar yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin duyuşsal ve sosyal öğrenmelerine katkı sağlamak için okullar tarafından çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinliklerden bazıları; yakın veya uzak çevrelere yapılan geziler, sportif faaliyetler, milli bayramların ve önemli günlerin kutlanması, önemli kişileri anma günleri, vb.dir.

Samancı ve Uçan'ın (2017) da belirttiği gibi, çocukluk döneminde öğrenmeler daha kalıcı olduğundan sosyal beceri eğitiminin de bu dönemde verilmesi daha etkili olacaktır. Aile, okul ve çevre sosyal becerilerin kazandırılmasında son derece etkilidirler. Bu nedenle çocuklar bu dönemde gerekli sosyal becerileri kazanabilmeleri için aile, okul ve çevre ile sağlıklı bir etkileşim içinde bulunmalıdır.

Sosyal beceri eksikliğinin yaygın olması, bu becerileri öğretmek amacıyla eğitim programlarının hazırlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu eksikliğin nedeni uygun sosyal becerilerin bilinmemesi olarak görüldüğünden okulun işlevlerinden birisi de bu eğitimi vermektir (Tagar, Baydan ve Acar, 2010).

Köse'nin (2013)'ye göre, "ders dışı etkinlikler üç gruba ayrılır; formal eğitimi tamamlayan etkinlikler, ders dışı sosyal etkinlikler ve okul dışı etkinliklerdir." Bu gruplandırmaya bakıldığında huzurevi etkinliğinin uygulama biçimi açısından ders dışı sosyal etkinlik grubu içinde yer alan öğrenci kulüpleri içinde yer aldığı söylenebilir. Çünkü kulüp çalışmalarında da yapılması düşünülen huzurevi etkinliğinde olduğu gibi ortak ilgileri olan öğrencilerin topluma ve çevreye hizmet etmeleri beklenmektedir.

Yaşlılıkla birlikte, kişilerin sosyal rollerinin azalması iletişimi de olumsuz etkilemektedir. Emeklilik dönemi ve eş kaybı da eklenince kişilerde yalnızlık, güvensizlik gibi bazı psikolojik sorunlar yaşanmaktadır (Baybaş, 2017). Yaşlılar bu yalnızlık duygusundan kurtulmak için huzurevlerini bir çare olarak görmektedir. Ancak çoğu zaman buralarda da kendilerini yalnız hissetmektedirler. Bu nedenle toplumun diğer kurumları ile aralarında bir iletişim olması ihtiyacı doğmuştur.

Canatan'a (2008) göre, bütün yaş gruplarının toplumsal yaşama ve toplumsallaşmanın sürdürülmesine karşılıklı olarak katkıları vardır ve hiç biri ihmal edilemez. Özellikle yaşlılar yaşantı birikimlerinin kıymeti nedeniyle toplumun devamı yönünden kültürel rehberdirler. Bu nedenle, toplumsal değerlerimizi korumak ve sürdürmek için kuşaklar arası ilişkileri

güçlendirecek, aktarımları kolaylaştıracak yaşlı ve genci, yaşlı ve çocuğu bir araya getirecek projelerin geliştirilmesi önemlidir.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, örtük program kapsamında gerçekleştirilen huzurevi ziyaretlerinin ortaokul düzeyindeki öğrencilerin sosyal gelişimlerini nasıl etkilediğinin, yaşlıların dünyasını nasıl algıladıklarının belirlenmesi ve kuşaklar arası iletişime ne gibi etkileri olduğunu gözlemlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Ziyaretler sırasında öğrencilerin;
 - a) Yaşlılarla birlikte iken kendisini rahat hissetme durumu nasıldır?
 - b) Kendini ifade etme becerileri nasıldır?
 - c) Yaşlılarla empati kurma becerisi ne yöndedir?
 - d) Yaşlılarla konuşurken sergiledikleri davranışlar nasıldır?
 - e) Yaşlılarla birlikteyken zamanı değerlendirme durumları nedir?
 - f) Yaşlıların toplumdaki değeri hakkındaki görüşleri ne yöndedir?
2. Yaşlıların öğrencilerle birlikte olmaktan duyduğu memnuniyet ne yöndedir?
3. Cinsiyet farkının yaşlılar ile iletişimde bir etkisi var mıdır?

1.3. Önem

Milli Eğitimin genel amaçlarından birisi de topluma karşı sorumluluk duyan bireyler yetiştirmektir (MEB, 2010). Ayrıca ülkemizde 2010 yılından beri uygulanmakta olan değerler eğitiminin amaçlarından birisi de öğrencilere temel ve insani değerleri kazandırmak ve bu değerleri davranışa dönüştürmektir (Değerler Eğitimi Yönergesi, 2010). Bu amaçları gerçekleştirmek ve kuşaklar arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla huzurevi sakinleri ve öğrencilerin birlikte kaliteli zaman geçirmesi etkili olacaktır.

Modern çatışmacı yaklaşıma göre, kuşak çatışmaları sosyal değişimleri yönetir ve toplumun ilerlemesini sağlar. Birbirine zıt görüşlerin çatışması yeni bir görüşün ortaya çıkmasını sağlar. Ancak sürekli çatışma toplumsal ilişkilere ve sosyalleşmeye zarar verir (Canatan, 2008). Bu nedenle sürekli çatışmayı önlemek amacıyla farklı nesillerin bir arada geçirdikleri zamanın kalitesini incelemek ve sonuca göre düzenlemeler yapmak yararlı olacaktır.

Günümüzde bütün toplumlarda insanlar nesiller arasındaki kuşak çatışmalarından, genç neslin yaşlılara karşı duyarsız ve saygısız davranışlarından şikâyet etmektedir. Huzurevi ziyaretleri çerçevesinde gerçekleştirilen bu araştırma örtük program kapsamında hazırlanan sosyal etkinliklerin düzenlenmesine katkı sağlayacaktır.

1.4. Sayıtlar

- Araştırmaya başlamadan önce yapılan literatür taramasının yeterli olduğu,
- Gözlem formu ve görüşme kayıtlarının veri toplamada yeterli olduğu,
- Çalışma grubunun yeterli olduğu,
- Araştırmaya katılan öğrencilerin ve yaşlıların ziyaretler sırasında doğal davrandıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırma Antalya ili Manavgat ilçesi 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu'nda öğrenim gören 20 öğrenci ile sınırlıdır. Daha fazla öğrenci çalışmaya katılmak istemiş, ancak huzurevinin imkânları ve uzun süre gözlem yapmanın zorluğu nedeniyle 20 öğrenci kabul edilmiştir.
- Araştırmada veri toplama araçları gözlem formu, fotoğraf ve görüşme ile sınırlıdır.
- Gözlemlerin tekrar incelenebilmesi için video ve fotoğraf kaydı alınmak istenmiş ancak huzurevinin izin vermemesi nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Fotoğraflar huzurevi yetkilileri tarafından kaydedilmiştir.
- Yine huzurevinin kuralları gereği ziyaretler 2 saatle sınırlı tutulmuştur.
- Gerçekleştirilmek istenen etkinlikler huzurevinin imkânları ve kuralları nedeniyle sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Örtük program: Resmi programın dışında kalan ve yazılı olmayan, öğrencilerin gelişimine katkı sağlayan etkinlikleri ve yaşantıları kapsayan programdır.

Sosyal gelişim: Bireyin içinde bulunduğu toplumun ve evrensel kültürün, ilke ve değerlerine uyum için gerekli olan davranış ve yaklaşımları kazanması sürecidir.

Ortaokul: 11-14 yaş aralığındaki öğrencilerin öğrenim gördüğü zorunlu bir öğretim kademesidir.

Huzurevi: 65 yaş ve üstü kendi işini kendi görebilecek düzeyde bireylerin az bir ücret karşılığı barındığı kurumdur.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin gelişim özelliklerine, örtük program ve ders dışı etkinliklere, sosyal gelişimin yapı taşı olan sosyal beceri eğitimine, huzurevleri ve yaşlılar hakkında bilgilere ve eğitimin sorunları olarak bugüne kadar öne çıkan meselelere değinilmiştir. Ayrıca konu hakkında bu güne kadar yurtdışında ve yurtiçinde yapılmış araştırmalarda özetlenmiştir.

2.1. Ortaokul Çağındaki Öğrencilerin Gelişim Özellikleri (10-14 Yaş)

10-14 yaş arası çocukları kapsayan ve öğrencileri liseye ve hayata hazırlayan 2. kademe okullara ortaokul denir. Öğrenciler ortaokula çocuk olarak girerler ancak, büyük bir çoğunluğu ergen olarak okuldan ayrılır.

Gelişimin en önemli dönemlerinden olan ergenlik hakkında bazı araştırmacıların görüşleri şöyledir: Gelişim bir bütündür. Her gelişim alanı diğerinden etkilenir. Fiziksel, bilişsel, ahlak ve kişilik gelişimi alanlarından herhangi birinde meydana gelen bir değişim diğerini de etkileyecektir (Senemoğlu, 2009). Ergenlik dönemi, gelişimin en kritik dönemlerinden birisidir. Ergenlik döneminde kişiler mantıksal akıl yürütme, değer geliştirme gibi özellikleri kazanmaya başlar. Ergenlik fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyal büyüme dönemidir (Doğan, 2007). Ergenlik dönemi, fiziksel ve duygusal süreçlerin neden olduğu cinsel ve psiko-sosyal olgunlaşma ile başlayıp bireyin kimlik duygusunu kazandığı zaman sona eren süreçtir (Derman, 2008).

Yaşam dönemleri arasında en önemli evre ergenlik dönemidir. Bu dönem yetişkinliğe geçişte bir köprü görevi görür. Kişiliğin yerleşmesinde etkili olan sosyo-psikolojik değişimlerin yaşandığı bir dönemdir (Akın, 2011). Bu nedenle etkileri hayat boyu devam eder. Ergenlik çağındaki çocuklar karşılaştıkları sorunları çözdükçe kendileri de bilişsel, duygusal ve sosyal anlamda olgunlaşmaya başlar (Türnüklü ve Şahin, 2004).

Havighurst (1948) gelişim ödevlerinde ergenlik dönemi gelişim ödevlerini şu şekilde tanımlamıştır:

- Hızlı gelişen bedeni kabul etmek ve etkin bir biçimde kullanmak,

- Yetişkin bir kadın veya erkek rolünü edinmek ve gerektiği zamanlarda her ikisinin rolünü de yerine getirmek,
- Yaşlıları ile hangi cinsten olursa olsun olumlu ilişkiler geliştirmek,
- Duygusal olarak bağımsız olabilmek,
- Evleneceği kişilerin özelliklerine karar verebilmek ve bir aile kurmaya hazırlanmaya başlamak,
- Bir mesleğe yönelmek ve bunun için hazırlanmak,
- Toplumsal sorunlar hakkında ilgi geliştirmek,
- Kişisel bir değer sistemi oluşturmak,
- Toplumsal sorumluluklar almaya istekli olmak ve toplumsal sorunlara ilgi geliştirmek,
- Akran ilişkileri düzenlemektir.

Görüldüğü gibi başlangıcı ortaokul dönemine rastlayan ergenlik dönemi, neredeyse bireyin kişiliğinin son şeklini bütünüyle kazandığı bir çağıdır. Bütün sosyal özelliklerde bu dönemde son şeklini alarak insanı toplumsal hayata hazır hale getirir. Kişiler artık çocuk değil bir yetişkin olmaya başlar ve yetişkin gibi davranması beklenir. Bu nedenle bu dönemde verilen eğitim ve ergenlere karşı sergilenen davranışlar son derece önemlidir.

2.1.1. Bedensel Gelişim

İnsan çok farklı yönleri olan bir bütündür. Bu nedenle bedeninde meydana gelen bir değişim diğer tüm gelişim alanlarını da yakından ilgilendirir.

Günümüzde tarihsel zaman etkisi nedeniyle kızlar erkeklerden daha erken ergenliğe girerler. Bazı yerlerde ergenliğe giriş yaşı kızlarda 9, erkeklerde 11'e kadar inmiştir. Bu dönemde hızlı bir şekilde fiziksel ve hormonal değişimler gözlenir. Vücudun bazı bölgelerinde kıllanma, ter bezlerinin koku üretmesi, hızlı boy uzaması ve kilo artışı, kızlarda göğüs ve kalça büyümesi, erkeklerde sakal bıyık çıkması ve ses çatallaşması gibi fiziksel gelişimler gözlenir. Hormonal değişimler ise kızlarda adet kanamaları ve yumurtalıkların gelişmesi, erkeklerde sperm üretiminin başlaması gibi üremeye katkı sağlayan birincil cinsiyet özellikleridir (Senemoğlu, 2009).

11-18 yaş arası kapsayan ergenlik döneminde birçok fizyolojik ve hormonal değişiklikler görülür. Beden yapısı çocuk görünümünden çıkarak yetişkin görünümüne ulaşır. Beden yapılarındaki bu değişiklikler nedeniyle gençler herkesin kendileriyle ilgilendiğine

inanırlar. Dış görünüşlerinin yeterince iyi olmadığını düşünerek şikâyet ederler (Erden ve Akman, 2014). Olumsuz benlik algısına sahip olan bireyler bazı sağlık sorunları ile karşılaşabilir.

Ergenliğin ilk dönemlerinde fiziksel gelişim kızlarda erkeklere oranla daha önce olur. Bu hızlı gelişim nedeniyle ergenliğe erken giren erkeklerde olumlu benlik algısı yüksek, kızlarda ise düşüktür. Kızlarda benlik algısının düşük olmasına bağlı olarak depresyon, kaygı ve yeme bozuklukları gibi sağlık sorunlarının görülme olasılığı erkeklere oranla daha yüksektir. Ergenliğe geç giren kızlarda ise olumlu benlik algısı yüksek, erkeklerde düşüktür (Derman, 2008). Örneğin, erkekler ergenlik döneminde hızlı bir şekilde uzadıklarından ergenliğe geç giren erkeklerde özgüven eksikliği gibi olumsuz düşünceler ortaya çıkacaktır. Yine kızlar da ergenlikle birlikte boy uzaması yavaşlar veya durma noktasına gelir. Bu nedenle kızların ergenliğe erken girmesi özgüven sorunu yaşamalarına neden olabilir.

Bedensel gelişimdeki hızlı değişimler yüzünden ergenler bu dönemde duygusal olarak çok fazla baskı hissederler. Bu da diğer gelişim dönemlerini etkiler. Gelişimin tüm dönemlerinin sağlıklı bir şekilde atlatılması için öncelikle bedensel gelişimin sağlıklı olmasına ihtiyaç vardır.

2.1.2.Bilişsel Gelişim

“Bilişsel gelişim; doğumundan başlayarak, çevremizdeki dünyayla etkileşimimizi sağlayan ve dünyamızı anlamamıza yarayan bilginin edinilip kullanılmasına, saklanmasına, yorumlanarak yeniden düzenlenmesine, değerlendirilmesine yardım eden, bütün zihinsel süreçleri içine alan bir gelişim alanıdır” (Bilişsel Gelişimin Tanımı ve Önemi, t.y.).

Piaget bilişsel gelişim dönemlerini 4’e ayırır. Bebeklik (0-2 yaş), ilk çocukluk (3-6 yaş), orta çocukluk (7-12 yaş) ve ergenlik dönemi (13-17 yaş). Bir dönem atlatılmadan diğerine geçilmez ve dönemin başlangıç ve bitiş yaşı kişiden kişiye değişebilir (Özdemir, vd., 2012).

Ergenliğin ilk yılları olan 12 yaş ve üzeri Piaget’e göre soyut işlemler dönemidir. Bu dönemde genelleme, tümdengelim, tümevarım gibi mantıksal işlemler yapılabilir. Bu dönemde düşünce yetişkin düzeyine ulaşır. Gençler ergen ben-merkezciliğinin etkisiyle kendine has kuramlar geliştirerek bunların savunucusu olurlar (Erden ve Akman, 2014).

Ergenlik dönemindeki birey din, politika, etik gibi konuları sorgulamaya başlar. Ancak ergen bu dönemdeki ergen ben-merkezciliğinin etkisiyle kendi düşüncesinin biricik olduğuna inanır (Ahioglu-Lindberg, 2011). Piaget'e göre soyut işlemler dönemi bilişsel gelişimin son dönemidir. Kişiler bu dönemin sonunda gelişimini tamamlamış olur.

Bilişsel gelişimin de en önemli dönemi ergenlik dönemi olarak belirlenmiştir. Ergenlik döneminin sonunda bilişsel gelişimin tamamlanması beklenir. Ergenler bu dönemde çevresel ve sosyal sorunlara karşı daha duyarlı olmaya başlarlar.

2.1.3. Ahlak Gelişimi

Ahlak, bireyin içinde yaşadığı topluma karşı yükümlülüğüdür (Çiftçi, 2003). Bu tanıma bakıldığı zaman ahlak daha çok toplumsal boyutu ağırlıklı olan bir kavramdır.

Kohlberg ve Piaget'e göre ahlak yargısı belirli evrelerden geçerek oluşur. Ahlaki yargı zihinsel gelişime paralel olarak gelişmektedir. Kişiler arasındaki ahlaki gelişim farkı eğitim yoluyla azaltılabilir. Bireyin içinde yaşadığı toplumun adalet anlayışı, ailesinin durumu, eğitimi, cinsiyeti ile ahlaki gelişimi arasında ilişki vardır (Kabaday ve Aladağ, 2010).

Piaget'e göre ahlak, kurallara uyma ve bilinçli olarak uygulama ile ortaya konulur. Zihinsel gelişim çocuğun sosyal dünyayı kavrayışını da belirler. Bu nedenle ahlaki gelişim zihinsel gelişim düzeyine uygun olmalıdır (Koç ve diğerleri, 2001). Piaget ahlak gelişimi dönemlerini üçe ayırır; ahlak öncesi dönem (0-5 yaş), dışa bağımlı dönem (6-10 yaş) ve özerk dönemdir (11+). Ergenlik dönemindeki bireyler özerk dönem içindedir. Bu dönemde kişilerin davranışlarının altındaki sebep herkesin yararına olmasıdır (KPSS Gelişim Psikolojisi, 2018).

Kohlberg ise ahlak gelişiminde daha çok adalet kavramına öncelik vermiş ve evrensel ahlak gelişimi dönemlerinden bahsetmiştir. Kohlberg'e göre ahlak gelişiminde üç dönem ve her dönemin ikişer evresi vardır. Gelenek öncesi düzey (Ceza ve itaat eğilimi-saf çıkarıcı eğilim), geleneksel düzey (İyi çocuk olma eğilimi- kanun ve düzen eğilimi) ve gelenek ötesi düzeydir. Ancak bütün bireyler bu altı evrenin sonuna kadar gelemeyebilir (Başal, 2004). Ergenlik dönemindeki bir çocuk geleneksel düzeyin kanun ve düzen eğilimi evresindedir ve toplumsal düzenin devamına önem verir.

Verilen bilgilerden de anlaşıldığı üzere ahlak gelişimine uygun olarak ergenlik dönemindeki bireyler toplumda birlikte yaşamının kurallarına uygun davranmaya özen gösterirler. Bu nedenle topluma hizmet uygulamalarına katılmayı çok çabuk kabul etme eğilimindedirler.

2.1.4. Psiko-Sosyal Gelişim (Kişilik Gelişimi)

Psiko-sosyal gelişim, bireyin kendisi ile barışık olması, çevresi ile iyi ilişkiler kurması, çevresi tarafından kabul görmesi ve başarılı bir iletişim kurmasıdır (Başaran, 1992). Kişilik gelişimi içinde ele alınan sosyal gelişim de, kişinin sosyal uyarıcılara karşı duyarlılık geliştirmesi, grubundaki ya da kültüründeki diğer kişiler ile iyi geçinmesidir (Küçük ve Koç, 2004).

Freud kişilik gelişimini üç öge çerçevesinde ele alır; id, ego, süper ego. İd, doğuştan gelen kişilik mekanizmasıdır. Vücudun ihtiyaçları cinsellik ve saldırganlık idin içinde yer alır. Ego, idin ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan problem çözme mekanizmasıdır. İhtiyaçları karşılamak için gerçek koşulları değerlendirir. Süperego ise, içinde yaşanan toplumun kuralları, toplumun beklentileri ve anne babanın çocuğu yetiştirme tarzının içselleştirilmesidir (Bacanlı, 2015). Ergenlik çağına gelmiş bireyin süper egosunun gelişmiş olması beklenir.

Freud'un kişilik kuramı beş evreden oluşur; Oral evre(0-1,5 yaş), anal evre (1,5-3 yaş), fallik evre (3-6 yaş), latent evre (6-12 yaş) ve genital evre (12-18 yaş). Bu evrelerin her biri bir duygunun kazanılması için kritiktir. Her bir evrede cinsellik ve saldırganlık farklı bir beden bölgesi ile tatmin edilir. En önemli evre ise, fallik evredir, bu evrede kişiliğin hemen hemen tamamlandığı kabul edilir. Ergenlik döneminin sonunda tüm kişilik özellikleri kazanılmış olur (Sardoğan ve Karahan, 2009).

Kişilik gelişimi hakkında diğer bir teori ise Erikson'a aittir. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre, farklı kuşakların birbiriyle daha anlamlı iletişim kurması, daha fazla bir arada bulunmaları ve bazı etkinliklere birlikte katılmaları gelişim açısından önemlidir (Gürses ve Kılavuz, 2011).

Erikson, Freud'un kişilik kuramını biraz daha geliştirmiştir. Freud'a göre kişilik oluşumunda biyolojik süreçler baskınken, Erikson'a göre sosyal süreçler daha önemlidir. Erikson yaşam boyu gelişimi vurgular (Selçuk, 2018).

Erikson, kişilik gelişimini sekiz evreye ayırır. Bunlar temel güvene karşı güvensizlik (0-2 yaş), özerkliğe karşı utanç ve kuşku (2-4 yaş), girişimciliğe karşı suçluluk (4-7 yaş), başarıya karşı aşağılık (yeterliliğe karşı yetersizlik) (7-12 yaş), kimliğe karşı rol karmaşası (12-18 yaş), yakınlığa karşı uzaklık (18-30 yaş), üretkenliğe karşı durgunluk (30-60 yaş), benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (60+) evreleridir. En önemli evre ise kimliğe karşı rol

karmaşası evresi olan ergenlik dönemidir. Bu dönemin sağlıklı atlatılması olumlu kişilik gelişimi için son derece önemlidir.(Can, 2018).

Ergenlik döneminde kişinin kimi zaman çocuk kimi zaman yetişkin olarak nitelendirilmesi (kimliğe karşı rol karmaşası) onun bir kimlik bocalaması yaşamasına neden olmaktadır. Ergenin bu kimlik bocalamasından kurtulabilmesi için yakınında olumlu bir modele ihtiyacı vardır. Eğer uygun bir model bulamazsa karamsar bir kimliğe sahip olacaktır (Erden ve Akman, 2014).

Bu dönemde özerklik gelişimi önemli bir yere sahiptir. Özerklik gelişimi, hem kişilerin içsel süreçleri hem de çevreyle ilişkilidir. Bireyler çevreleriyle bir bütün olarak bireyselleşme (kendini kabul ettirme) çabasındadırlar (Özdemir ve Çok, 2011).

Ergenlik döneminin en önemli etkenlerinden birisi ailedir. Bu dönemde ailesinden gerekli desteği alan, demokratik bir aile ortamına sahip olan ve yeterli zaman ayrılan öğrencilerin benlik saygılarının yüksek olduğu görülmüştür (Erbil, Divan ve Önder, 2006).

Ergenlik döneminde aile kadar okulların da kişilik üzerinde büyük bir etkisi vardır. Her öğrencinin ergenliğe giriş zamanı farklı olduğu için eğitimin bireyselleştirilmesi gerekir (Doğan, 2007). Bu nedenle yapılan etkinliklerin öğrencilerin sosyal ve bireysel gelişimini destekleyici olması gerekmektedir.

2.2. Ders Dışı Etkinliklerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Eğitim, tarih boyunca hayatın her alanında bir ihtiyaç olmuş ve askerlik, din, töre, meslek, ahlak gibi birçok alanda planlı ve plansız olarak yürütülmüştür. Her toplum sınırlarını korumak ve genişletmek, dinlerini nesillere aktarmak, gelenek ve göreneklerini sürdürmek, mesleklerin devamlılığını sağlamak, toplumsal huzuru arttırmak ve sürdürmek amaçlarıyla eğitime yer vermiştir.

Tarih boyunca ilkel ya da ilkele yakın toplumlarda kendiliğinden kültürlenme (bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü kazanması) yoluyla eğitim yeterli görülmüştür. Ancak toplum düzeni büyüyüp karmaşıklaştıkça ve kültürel miras arttıkça eğitimin planlanması gerekli hale gelmiştir (Ertürk, 2013).

Önder'e(2014) göre eğitim;

- Nesillerin kendinden önceki nesillerin bilgi birikiminden yararlanarak kültür, bilgi ve tecrübe birikimini bir sonraki nesle aktarmasını sağlar.
- İnsanın bir dünya görüşü ve kimlik kazanmasına yardımcı olur.
- İnsanın kendi yeteneklerini geliştirmesine katkı sağlar.
- Toplumun bir düzen içinde yaşamasını sağlayarak çatışmaları önler.

Eğitim, kişilerde davranış değiştirme, geliştirme ve uyum davranışlarını gerçekleştirirken bireyin insan ilişkilerini geliştirmesine, insanlığa saygı duymayı öğrenmesine, zengin bir sosyal yaşam sürmesine yardımcı olur (Varış, 1998).

Eğitimle ilgili tanımlara bakıldığında akademik kazanımlardan çok akademik olmayan kazanımlardan bahsedilmektedir. Eğitimin bireysel ve toplumsal gelişimi sağlamaya yönelik amaçlarının daha ön planda olduğu görülmektedir.

Eğitim, formal ve informal olarak iki farklı şekilde gerçekleştirilir. Formal eğitim, yazılı olarak belirtilmiş bir program ve plana sahip olan eğitimidir. Informal eğitim ise, formal eğitim dışında kalan eğitimin tüm değişkenlerini içine alan örtük öğrenme alanlarıdır.

Eğitimin sadece formal eğitim ile gerçekleştirilmesi düşünülemez. Informal eğitime de en az formal eğitim kadar önem verilmesi gerekmektedir. Informal eğitim ile gerçekleşen öğrenmelere informal öğrenme denir. Informal öğrenme, günlük rutinlerin içsel ve dışsal tetikleyicilerin etkisiyle başkalarının öğrenmesine de bağlı olarak bilinçsizce gerçekleşir (Marsick ve Volpe, 1999).

Informal öğrenme, yapılandırılmamış olduğu için yanlış öğrenmelerin gerçekleşmesine de neden olabilmektedir (Marsick ve Watkins, 2001). Yanlış öğrenmelerin önüne geçmek için ders dışı öğrenme değişkenlerinin mümkün olduğu kadar yapılandırılmaya ihtiyacı vardır. Informal öğrenme, anlamlı bir faaliyete sahiptir. Öğrencinin inisiyatifine, çıkarına ve seçimine dayanır (Rogoff, Callanan, Gutierrez ve Erickson 2016).

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde 1983 yılında yapılan değişikliğe göre eğitimin genel amaçları şu şekilde açıklanmıştır;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Bu amaçlarda da görüldüğü gibi eğitim, toplumsal ve bireysel hedefleri gerçekleştirmeye yönelik çalışmaları da kapsmalıdır. Eğitim toplumsal değerleri korumayı ve geliştirmeyi amaçladığı gibi bireysel gelişimi de sağlamaya yöneliktir. Bu nedenlerle örtük program dâhilindeki etkinliklerin amaçlı bir şekilde düzenlenmesinin Milli Eğitimin bu hedeflerini gerçekleştirmede olumlu etkilerinin olacağı düşünülmektedir.

İnformal eğitimin uygulanma biçimi olan yazılı olmayan program, gizli program, saklı program isimleri ile de anılan örtük programdan ilk kez Philip Jackson, 1968 yılında “Life in Classrooms” (Sınıfta Yaşam) isimli kitabında bahsetmiştir. Onun tanımına göre; örtük program, öğrencilerin topluma uyumunu sağlayan öğretim aracıdır (Jackson, 1990).

Örtük programın birçok tanımı yapılmıştır. Bunlardan en dikkat çekenleri şunlardır; Fischer (1977), örtük programı okuldaki resmi programın dışında yer alan ve açıkça belirtilmemiş tüm eğitimsel faaliyetler olarak tanımlar. Okulda ve sınıfta sosyal ilişkiler yoluyla öğrencilere toplumun değerleri örtük program ile kazandırılır (Giroux, 1983).Yapılan tanımların hemen hepsinin ortak özelliği, örtük programın yazılı ve akademik olmamasıdır.

Örtük program hakkında iki görüş vardır: Yapısal-Fonksiyonalist ve Neo-Marksist görüş. Yapısal-Fonksiyonalistlere göre, okul ve sınıf içerisinde yapılan etkinlikler örtük programı şekillendirir. Neo-Marksistlere göre ise, siyasi, sosyal ve ekonomik bütün sistemlerin eğitim ile ilişkisi vardır (Yüksel, 2002). Neo-Marksistler eğitimi Yapısal-Fonksiyonalistlere göre çok daha geniş bir çerçevede ele almıştır. Hatta denilebilir ki, eğitimin sınırları yoktur. Hayatta karşımıza çıkan her şey eğitimin bir parçasıdır.

Jackson (1990), öğrencilerin okulda gerçek yaşamın şu yönleri ile karşılaşarak hayata hazırlandığını söyler; kalabalığın bir üyesi olmak, övgü ve kınamaları kabul edebilmek ve otoriteye boyun eğmektir. Jackson’a göre örtük program daha çok devlet politikalarını ve fikirlerini benimsetmiş itaatkâr bir vatandaş yetiştirmeye yönelik olmalıdır.

Yüksel'e (2002) göre örtük program; değer, tutum ve alışkanlık kazandırma konusunda resmi programdan çok daha etkilidir. Öğrencinin duyuşsal niteliklere ulaşması, topluma uyum sağlaması, devletin politikalarına uygun düşünce geliştirmesi, doğruluk, dürüstlük, adil olma gibi ahlaki davranışlar örtük program sayesinde kazanılır.

Okul yöneticileri çatışmaları önlemek amacıyla örtük programı belirlerken çevrenin, öğretmenlerin ve öğrencilerin beklentilerini dikkate almalıdır (Şahan, 2011). Örtük programın hedeflerine ulaşması için aile ile okulun değerlerinin birbiri ile uyumlu olması gerekmektedir (Başar, 2011). Öğretmen ve öğrencilerin beklentileri, aile ve okulun değerleri birbiri ile uyumlu olmazsa çatışmaların artması ve bunun sonucunda da eğitimin başarısız olması kaçınılmazdır. Bu bağlamda yapılan araştırmalar gösteriyor ki; okullardan sadece akademik başarı değil kültürel ve sosyal etkinlikler de beklenmektedir.

Okulun değerleri, kurallar, yakın çevresi, mimarisi, sınıflar, iletişim, ders dışı faaliyetler, vb. örtük programın kapsamında yer alır (Başar, Alkan ve Çankaya, 2014). Ayrıca; öğretmen ve yöneticilerin davranışları, yaklaşımları, inançları, değer yargıları, okul atmosferinin niteliği, değerleri, okul içindeki ortamın öğrencilere sağladığı etkileşim, okul içi yazılı olmayan kuralları, disiplini, otoriteye itaat etme gibi okulun sosyo-kültürel yapısı örtük program dâhilindedir (Tezcan, 2003). Ders kitaplarının ve eğitim materyallerinin bireyler ve kültürel değerler üzerinde bıraktığı etki örtük program kapsamına dâhil edilir (Paykoç, 2007).

Araştırmanın ana konusu olan ders dışı etkinliklerden sosyal etkinlikler, 8 Haziran 2017 tarih ve 30090 sayılı "Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği"nde şu şekilde düzenlenmiştir;

Madde 1- Sosyal etkinliklerin amacı; sosyal etkinliklerin amacı, her tür ve seviyedeki resmî ve özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarında; öğretim programlarının yanında öğrenci ve kursiyerlerde özgüven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya, millî, manevî, ahlaki, insanî ve kültürel değerleri kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti gerçekleştirmektir.

Madde 2- Sosyal etkinliklerin kapsamı; her tür ve seviyedeki resmî ve özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarında; öğretim programlarının yanında bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti kapsamındaki sosyal etkinlikler olarak belirlenmiştir.

Madde 7 – Sosyal etkinliklerin alanı; eğitim kurumlarında öğrencilerde özgüven ve sorumluluk duygusu geliştirmek, öğrencileri şiddet ve zararlı alışkanlıklardan korumak, öğrencilere yeni ilgi alanları ve beceriler kazandırmak, öğrencilerin yeteneklerini sergilemesine imkân vermek, millî, manevi ve kültürel değerleri yaşatmak, yaygınlaştırmak ve bu değerlerin yeni nesillere aktarımını sağlamak, öğrencilerde gönüllülük bilincini özendirme, engellilik, yaşlılık, insan ve çocuk hakları ile toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık oluşturmak amacıyla bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda sosyal etkinlik çalışmaları yapılır.

Yönetmeliğe bakıldığında ders dışı etkinliklerin öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimi için önemi dikkat çekmektedir.

Massoni (2011), ders dışı etkinliklerin faydalarını; sosyal yönden daha iyi davranışlar, daha iyi notlar, erken okulu bırakmayı önleme ve başarılı bir yetişkin olma, öz saygı, kendine güven, disiplin, zararlı madde kullanımı ve suç işlemede azalma ve en önemlisi de sosyal yönden öğrencileri geliştirmesi olarak belirlemiştir.

Bauer, v.d.(2018) hazırladıkları bir raporda ders dışı etkinliklerin genç erişkinlerde intihar eğiliminin azaldığını tespit etmişlerdir. Buradan anlaşıldığı gibi ders dışı etkinliklerin etki alanına bir sınır koymak oldukça zordur. Yapılan araştırmalar da gösteriyor ki, sosyal, kişisel, fiziksel, akademik, kısacası hayatımızdaki her alana etki etmektedir.

Okul temelli ders dışı etkinlikler okul dışı etkinliklerden daha fazla etkilidir. Ayrıca ders dışı etkinlikler sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı öğrencilere avantajlı öğrencilerden daha fazla yarar sağlamaktadır (Marsh ve Kleitman, 2002). Bu da ders dışı etkinliklerin kazanımlarının bir kısmına ya da büyük çoğunluğuna sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin daha önceden ulaşmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Gönüllülük esasına dayanan ders dışı etkinlikleri seçmede sınıf düzeyinin ve ailenin sosyo-ekonomik durumunun etkili olduğu ve bu etkinlikleri seçmede öğrencilerin seçme nedenlerinin kendilerine yarar sağlayacağını düşünmelerinin belirleyici olduğu görülmüştür (Köse, 2016).

Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin sosyal gelişimine katkı sağlaması açısından önemli bir yere sahiptir. Sosyal gelişim bireylerin içinde yaşadığı toplumdaki kişilerle iyi ilişkiler kurması ve toplumsal kurallara uygun davranışlar sergilemesidir. Öğrencilerinin kazanması gereken sosyal becerilerin önem dereceleri hakkında önemli bir fark yoktur. Kazanılmış olması beklenen bazı sosyal beceriler şunlardır: işbirliği yapma, özür dileme, teşekkür etme, duygularını ifade etme, başkalarının görüşlerini almaya çalışma, dinleme ve başkalarının haklarına saygı göstermedir (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Günlük hayatta insan ilişkilerinde karşımıza çıkan tüm beceriler sosyal gelişim alanı içinde değerlendirilir. Bu becerilerin bir kısmı da ders dışı etkinliklerden sosyal etkinlikler aracılığı ile öğrencilere kazandırılabilir.

Günümüzde, eğitimin herkes tarafından bilinen ve kabul edilen birçok sorunu vardır. Bunlardan en çok bilinenleri; öğretmen ve okul binası yetersizliği nedeniyle kalabalık sınıflar,

bazı okullarda öğretmensizlik nedeniyle boş geçen dersler, maddi yetersizlikler nedeniyle malzeme eksikliği, güvenlik gibi sorunlardır.

Aktaş (2018), “*Türk eğitim sisteminin sorunlarının incelenmesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde eğitim sorunlarının bazılarını şu şekilde belirlemiştir: Öğretmenlerin yetiştirilmesi, istihdamı, itibarı, mesleki gelişiminin sürdürülmesi eksikliği söz konusudur. Okul yöneticiliği bir meslek haline gelememiştir. Veliler okul ile sürekli iletişim halinde değildir. Okulların fiziki yapısı öğrencilerin gelişim seviyesine uygun değildir. Eğitime ayrılan bütçe yetersizdir. Eğitim programları, bölgesel farklar dikkate alınmadan hazırlandığı için yeterince uygulanamamaktadır. Öğrencilerin sosyal becerileri eksiktir. Yapılan bu araştırmada da görüldüğü gibi eğitimin temel sorunlarından birisi de öğrencilerin sosyal beceri eksikliğidir. Bu eksikliği giderebilmek için öncelikle öğrencilerin kazanması beklenen sosyal becerilerin neler olduğunun incelenmesi gerekmektedir.

2.3. Öğrencilerin Kazanması Beklenen Sosyal Becerilerin Özellikleri

Sosyal beceriler, sosyal çevreye uyum sağlamak ve çatışmaları önlemek için uygun iletişim yollarını kullanma becerileridir (Matson, vd., 2007). Bu beceriler bilişsel gelişim, ahlak gelişimi ve psiko-sosyal gelişimin ortak etkisi ile kazanılır.

Riggio’ya (1986) göre sosyal becerilerin boyutları şunlardır:

- Duygusal ifade: Sözel olmayan işaretleri algılayarak gerekli duygusal tepkiyi vermektir.
- Duygusal duyarlılık: Sözel olmayan işaretleri algılayarak bir sonuca bağlayabilmedir.
- Duygusal denetim: Sözel olmayan mesajları denetleyip düzenleyebilmedir.
- Sosyal duyarlılık: Başkaları ile sözel ifade kurabilme becerisidir.
- Sosyal ifade: Uygun sosyal ifadeleri bilme ve sözel ifadeleri anlama becerisidir.

Riggio’nun sosyal beceri boyutlarının sağlıklı iletişim kurmanın da yapı taşlarını oluşturduğu görülmektedir.

Hargie (1997)de sosyal becerilerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Bireyler kendisinden beklenen davranışı gösterebilmek için sosyal becerilerini kullanırlar.
- Bireylerin ortak bir amacı gerçekleştirmek için sergiledikleri davranışlar birbiri ile bağlantılıdır.
- Bireylerin sosyal becerileri, buldukları ortama ve ihtiyaçlara uyumluluk gösterir.
- Bireylerin olaylara verdikleri tepkiler bir düzen içerisindedir.
- Sosyal beceriler kişinin kendi kontrolü altındadır.

Sosyal beceriler, çocukların kendilerini tanımaları ve tanıtılmaları, çevresindeki bireylerle duygu ve düşünce alışverişi yapmaları, buldukları toplumda yer edinmelerinde etkili unsurlardan biridir. Bireyler arasındaki ilişki ne kadar sağlıklı olursa toplumsal yapı da o kadar sağlıklı olacaktır (Samancı ve Uçan, 2017).

Akkök (1996)'e göre sosyal beceriler altı gruba ayrılır:

- İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri: Dinleme, teşekkür etme, kendini takdim etme, iltifat etme, yardım isteme, özür dileme, ikna etmedir.
- Grupla Bir İş Yürütme Becerileri: Başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma, sorumluluk almadır.
- Duygulara Yönelik Beceriler: Kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlamadır.
- Saldırgan Davranışlarla Baş Etmeye Yönelik Beceriler: İzin isteme, paylaşma, diğerlerine yardım etme, kızgınlığa uygun ifade etme ya da kontrol etmedir.
- Stres Durumlarıyla Başa Çıkma Becerileri: Başarısız olunan durumla baş etme, grup baskısıyla baş etme, yalnız bırakılma ile baş etmedir.
- Problem Çözme ve Plan Yapma Becerileri: Çevreden bilgi toplama, amaç oluşturma, işe yoğunlaşmadır.

Zembat, vd.'nin (2018) yaptığı araştırma sonucunda kişinin doğuştan getirdiği özellikler ve benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu durum gösteriyor ki sosyal becerilerin kendiliğinden elde edilmesi kolay değildir. Bu nedenle sosyal becerilerin kazanılmasında eğitim olmazsa olmazdır.

Öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek için bazı beceri programları geliştirilmiştir. Bunlardan birisi de Fair ve McWhirter (2002) tarafından geliştirilen

BLOCKS'dır (Building Lives on Cooperative Knowledge Skills Program: İşbirlikçi Bilgi Becerileri Programında Yaşamak). Programın amacı; bireylerin diğer bireyler ile daha sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamaktır. Bu program sayesinde öğrencilerin işbirliği, empati, sorumluluk gibi beceriler sayesinde arkadaşları ve yetişkinler ile ilişkilerinde daha etkili olacağı görüşü hakimdir.

Bacanlı (1999), sosyal becerileri ölçmek için kullanılan bazı yöntemleri şu şekilde belirtmiştir;

- Gözlenen kişi ile bireysel görüşme yaparak kişinin geçmişi hakkında bilgi edinilmesi,
- Gözlenen kişinin kendi özelliklerini rapor etmesi,
- Gözlenen kişi hakkında bilgi sahibi olan kişilerin kişi hakkındaki rapor ve kayıtları,
- Etkileşim kayıtları ve sosyometridir.

Sosyal beceri değerlendirme yöntemlerinden bazıları Gresham ve Elliott'a (1984) göre ise şunlardır:

- Akran adaylığı için kullanan sosyo-metrik teknikler,
- Öğretmenler veya akranlar tarafından tamamlanan davranış derecelendirmeleri,
- Öz bildirim raporları,
- Rol oynama,
- Doğal gözlemler ve
- Davranışsal görüşmelerdir.

Tüm bu yöntemler tek başına kullanıldığında geçerli bilgiyi vermediğinden birkaç tanesini birlikte kullanmak geçerlilik açısından daha yararlı olacaktır.

Sosyal beceri yetersizliği, çocuğun başkalarıyla uygun iletişim kurabilmek için gereken beceriyi bilmemesinden kaynaklanır. Bunu gidermek için öğretme, model olma ve davranış provası gerekir (Akfırat, 2004). Çocuğun bilmediği şeyleri ya okul ve aile vasıtasıyla kasıtlı öğrenmeler ile ya da çevresini izleyerek model alma yoluyla öğrenir.

Sosyal becerileri geliştirmek ve yaygınlaştırmak için ülkemizde ve yurt dışında okullarda yaşlılarla çocuk ve gençleri bir araya getiren projeler gerçekleştirilmektedir. Okul temelli kuşaklararası dayanışma modelleri denilen bu projeler henüz ülkemizde yaygın

değildir. Eğitimde, okul temelli kuşaklararası dayanışma modellerinin uygulanması, hem çocuklar hem de yaşlılar arasında işbirliğini arttırma, kuşaklararası algıyı olumlu yönde değiştirme, bağları kuvvetlendirme, sosyal problemlere yönelik farkındalığı artırma gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkaracaktır (Yıldırım, 2015).

Sosyal beceriler, genel olarak insanların bir arada yaşamasının gereklerini ortaya koyan becerilerdir. Bu becerileri geliştirmek için toplumun her kesiminde birlikte zaman geçirilmesine ve karşılıklı paylaşımlarda bulunulmasına ihtiyaç vardır.

2.4. Yaşlılık

Dünyada ve ülkemizde genel olarak 65 yaşın üzerindeki kişiler yaşlı olarak nitelendirilir. Canatan (2011), emekliliği yaşlılığın göstergesi olarak kabul eder. Emeklilik ile birlikte kişiler üreticilikten tüketiciliğe geçer. Bu nedenle emeklilik yaşının 65'e çıkarılması yaşlılık yaşının başlangıcının da 65 olarak algılanmasına sebep olmuştur.

2.4. Tablo 1: Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün 2018 Yılı Yaş Sınıflandırması

0-17 yaş arası	Ergenlik öncesi
18-65 yaş arası	Genç yetişkinlik
66-79 yaş arası	Orta yaşlılık
80-99 yaş arası	İleri yaşlılık
100 ve üzeri yaş arası	Çok ileri yaşlılık

Tablodan da anlaşıldığı üzere Dünya Sağlık Örgütü de 65 yaşı yaşlılığın başlangıcı olarak görmektedir. Barsbay (2018), devlet kurumlarında yaşlılara yönelik alınan önlemler çerçevesinde tanımlamalar yapılmıştır:

- *Hükümet programlarında* yaşlılığa; muhtaçlık, sosyal güvenlik, sosyal hizmet, aile, sağlık ve emeklilik,
- *Kalkınma planlarında*; sosyal hizmet, aile, bakım ve huzurevi,
- *Ulusal eylem planında* ise; sağlık ve bakım ihtiyaçları,

- *Strateji belgesinde* yaşlılara yönelik aktif yaşlanma, sağlıklı yaşam ve dayanışma kavramları üzerinden tanımlamaların yapıldığı görülmüştür.

Cündioğlu'na (2018) göre yaşlılık; kelimenin kökeni itibariyle eskimiş, ihtiyarlamış değil, tazelenmiş, ıslanmış anlamına gelir. Bu nedenle yaşlılık ve ihtiyarlık kelime anlamı itibarı ile birbirinden farklıdır.

Yaşlılık 19. yüzyıla kadar ulaşılmak istenen bir değerken 19. yüzyıl ile birlikte sosyo-ekonomik sorunlar nedeniyle kaçınılan bir durum haline gelmiştir. Bu nedenle yaşlılık yakın zamanda bir sorun haline gelmiştir (Özyer, 2016). Modernleşmenin artması ile birlikte teknolojiye ayak uyduramayan yaşlılar geçmişte bilge olarak değerlendirilirken artık sosyal bir sorun olarak algılanmaktadır (Ceylan, 2015).

Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre yaşlılık benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk dönemi içinde değerlendirilir. Kimliğine uygun yaşam biçimini bulan bireyler bütünlük duygusuna sahip olurlar. Böylece o güne kadar yaptıklarından ve yaşadıklarından memnun olurlar. Aksi durumda ise, zamanı geri almak mümkün olmadığından umutsuzluk duygusuna kapılırlar (Erden ve Akman, 2014).

Hayatın son dönemi olan yaşlılıkta yalnızlık duygusu sık yaşanan bir durumdur. Yalnızlık düzeyi yüksek olan yaşlılarda ise fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar daha sık yaşanmaktadır (Akgül ve Yeşilyaprak, 2018). Bu nedenlerle yaşlılara yalnızlık duygusunu yaşatmamak adına bakıldıkları yerleri sık sık ziyaret etmek ve onlarla birlikte etkinliklere katılmak yararlı olacaktır.

2.5. Huzurevleri

2.4. Tablo 2: TÜİK'in 2018 Verilerine Göre Türkiye'de Yaş Sınıflaması

Yaş Grupları	Kişi Sayısı	%
0-14	19 184 329	23,4
15-64	55 633 349	67,8
65 +	7 186 204	8,8

2018 yılının TÜİK verilerine göre Türkiye’de nüfusun %8,8’i yaşlılardan oluşmaktadır. Bu da oldukça yüksek bir orandır. Ülkemizin gelenek ve göreneklerine göre çoğu yaşlının bakımı kendi ailesi tarafından üstlenilse de tamamı için bu mümkün olmamaktadır. Bazı yaşlıların çocukları farklı şehirlerde yaşadığı, bazılarının çocuğu ya da kendisine bakabilecek yakını olmadığı veya yaşlılar kendi istekleri ile evde bakılamamaktadır.

Bahar, vd. (2009)’e göre, ülkemizde yaşlıların evde bakımı konusunda bazı güçlükler yaşanmaktadır. Bunun sebepleri ise şöyle sıralanabilir;

- Hızlı nüfus artışı, endüstrileşme ve kentleşme,
- Çekirdek aileye dönüşüm,
- Ekonomik sorunlar,
- Kadınların çalışma hayatına girmesi,
- Konutların küçülmesi,
- Gençlerin yaşlılığa bakışı,
- Kuşaklar arası iletişim bozukluğu,
- Sağlık sorunlarıdır.

Yaşlıların evde bakılamaması neticesinde devlet tarafından veya özel kurumlar tarafından yaşlı bakım evlerinin kurulması ihtiyacı doğmuştur. Yaşlıların bakıldıkları bu kurumlara ülkemizde ‘huzurevi’ kavramı kullanılmaktadır.

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmeliğine(2001) göre huzurevleri; 60 yaş ve üzerindeki yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak, bakmak ve bu kişilerin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşudur. Tanımda dikkat çeken önemli konu psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Yaşlılar bunun için yalnızlık ve tükenmişlik duygusundan arındırılmaya çalışılmalıdır. Yönetmelikte yaşlılığın 60 olarak belirlenmesi bu konuda son yıllarda yapılan değişikliklere göre bir güncelleme yapılmaması olarak görülmüştür.

Huzurevinde yaşayan yaşlıların algıladıkları sosyal destek ve yaşam doyumu düzeylerini ve sosyal destek ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bir çalışmada, huzurevinde yaşayan yaşlıların algıladıkları sosyal destek, gelir düzeyi iyi olanlarda iyi olmayanlara göre daha olumludur. Ayrıca kadınlarda erkeklere göre ve evli/dul olanlarda hiç evlenmemişlere göre daha iyi olduğu belirlenmiştir (Altıparmak,

2009).Buradan da anlaşılacağı üzere yaşlıların yaşam memnuniyetini ekonomik durumu ve yalnızlık seviyesi belirlemektedir.

Sökmen'in (2008) yaptığı araştırmaya göre; Maltepe huzurevinde yaşayan yaşlıların %81,7'si kendi isteği ile diğerleri ise çocukları veya tanıdıkları aracılığı ile huzurevinde yaşamaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında %90'ı huzurevinde kalmaktan memnun olduğunu belirtmiştir. Memnun olmalarının sebeplerini ise, güvenli olması, ekonomik açıdan uygun olması ve her türlü hizmetin ayaklarına gelmesi olarak belirtmişlerdir. Bu araştırmadan da yaşlıların belli bir dönemden sonra artık çalışmak yerine dinlenmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Toplumsal ilişkiler başarılı ve zor yaşlılığın anlamını oluşturmada önemli bir yere sahiptir. Aile-akraba ilişkileri, komşu, arkadaş ilişkileri yaşlıları moral olarak destekleyerek başarılı bir yaşlılık geçirmelerine katkıda bulunmaktadır (İçli, 2010).

Arpacı ve Şahin'e(2015) göre, yaşlılar ile iletişimi etkileyen bazı etmenler şunlardır;

- Gençler ve çocuklarla yaşanan kuşak çatışması,
- Toplumun gençliğe önem vermesi,
- Sosyal yaşamdaki değişiklikler,
- Biyolojik ve psikolojik sınırlılıklardır.

Bu etmenlerdeki engelleri kaldırmak için yaşlılarla iletişim kurarken; empati, dinleme, güven duygusu oluşturma, ilgi ve saygı gösterme ve dokunma gibi önemli iletişim becerilerini kullanmak gerekir.

Altıparmak (2009), huzurevinde kalan yaşlıların zamanla aktiflikten pasifliğe geçtiğini, bunun sonucunda da kendisini değersiz hissetmeye başladığını belirtmiştir. 2016-2018 yılları içinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülen YADES projesi ile yardıma muhtaç yaşlılara kendi yaşadıkları mekânlarda bakım yapılarak hayatlarının kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Bu projenin amaçlarından birisi de yaşlıları kendi evlerinde bakarak sosyal hayattan kopmalarını önlemektir. Proje kapsamında yaşlılığa karşı olumsuz tutumları önlemek için toplumu bilinçlendirmeye, duyarlılık ve farkındalık oluşturmaya çalışılmıştır. Böylece yaşlıların kendi evlerinde bakılarak tamamen pasif bir hayat yaşamamış olduğundan psikolojik olarak da daha huzurlu olmaları sağlanmıştır.

Belediyelerin yaşlılara yönelik birçok çalışması mevcuttur. Bunlardan birisi de “yavaş şehir” hareketidir.1999 yılında kurulan “yavaş şehir” hareketi ile kentlerin yaşlılar, çocuklar ve engellilerin hareketlerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi amaçlanmaktadır (İçli, 2017).

2013 yılında, TC. Kalkınma Bakanlığı Ankara Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen ve System ve Generation Derneği tarafından “Aktif Yaşam için Nesiller Arası Etkileşim Modeli” (AYNA) projesi yürütülmüştür. Proje kapsamında gençler ve yaşlılar beş çayında buluşacak, gezi ve tabiat yürüyüşleri yapacak, konserlere gidecek ve alışverişe çıkacaklardır. Böylece yaşlılar ve gençler bir araya getirilerek sosyal yaşama katılımları güçlendirilecektir. Projeye Ankara’da yaşayan genç ve yaşlıların sosyal yaşama katılımları güçlendirilecek, kuşak farkı azaltılarak yaşlıların toplumda aktif rol almaları sağlanacak, gençlerin sosyal sorumluluk bilincinin gelişimine katkıda bulunulacaktır. Bu etkileşim sayesinde gençler ve yaşlılar birbirlerinden çeşitli konularda faydalanacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda Ankara’nın bazı ilçelerindeki gençler yaşlılar ile bir araya getirilerek etkinlikler düzenlenmiştir (AYNA, 2013).

2.6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konu ile ilgili bu güne kadar yapılmış bazı çalışmalara yer verilecektir. Yapılan literatür taraması sonucunda ders dışı etkinlikler ile ilgili çok sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Bunlardan çok azı doğrudan huzurevi çalışmaları ile ilgilidir. Ülkemizde okullarda çok çeşitli etkinlikler düzenlenmesine rağmen ders dışı etkinliklerle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında zaman genellikle kuramsal araştırmaların yapıldığı görülmüş, etkinliklerin sosyal sonuçlarına yönelik çok az araştırmaya rastlanmıştır.

2.6.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Karabulut (2018), “Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerileri İle Ebeveynlerinin İhmalci Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde; okul öncesi öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ebeveynlerin ihmal düzeylerinin bazı demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadıklarını incelemiştir. Sonuç olarak; kız çocuklarının sosyal beceri düzeyleri erkek çocuklardan daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi ile annenin yaş ortalaması sosyal beceri ile doğru orantılıdır. Annenin eğitim düzeyi ile sosyal beceri düzeyi ilişkili değildir. Ancak babanın eğitim düzeyi ile

anlamalı bir ilişki vardır. Annenin ihmalcı davranışı ile sosyal beceri ters orantılıdır. Ancak babanın ihmalcı davranışı ile aralarında bir ilişki bulunamamıştır.

Erdem (2018), “*Birleştirilmiş ve Müstakil Sınıflı İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Öğrencilerin Sosyal Becerilerine İlişkin Görüşleri*” başlıklı yüksek lisans tezinde; 10 müstakil 10 birleştirilmiş sınıf öğretmenin görüşlerini almıştır. Her iki grubun öğretmenleri de müstakil sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim bakımından daha avantajlı olduğu görüşündedir. Farklı yaş gruplarının bir arada olması ve sınıfların kalabalık olması sosyal gelişimi olumsuz etkilemektedir.

Kapkın (2018), “*Etkinlik Temelli Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde etkinlik temelli değerler eğitimi programının okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede etkili olup olmadığını incelemiştir. Bu amaç için deney yöntemini kullanan araştırmacı, öğrencileri iki gruba ayırmıştır. Kontrol grubu her zamanki eğitim programına devam ederken deney grubu etkinlik temelli değerler eğitimi programına alınmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin sosyal becerilerinin daha iyi geliştiği ve öğrenmelerin kalıcı olduğu gözlenmiştir.

Noz, (2018), “*Sosyal Becerilerin Öğretimine ve Sosyal Becerilerin Öğretiminde Karşılaşılan Güçlüklerle Yönelik Öğretmen Görüşleri*” başlıklı yüksek lisans tezinde, ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin görüş ve tecrübelerine dayanarak sosyal beceri tanımı, ilköğretim öğrencilerine kazandırılması gereken sosyal becerileri, beceri öğretim sürecinde kullandıkları yöntem ve teknikler ile yaşadıkları güçlükleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bunun için farklı kurumlarda görev yapan 50 öğretmen ile görüşmüştür. Araştırma sonucunda; kendini ifade etme, iletişim kurma, problem çözme, toplumsal sorumluluk ve yardımlaşma gibi becerilerin öğretmenler tarafından en çok vurgulanan ve kazandırılması hedeflenen beceriler olarak tespit edildiği saptanmıştır. Becerileri öğretirken en çok; sözlü anlatım, drama, model olma, yaparak yaşayarak öğrenme, soru cevap ve gösterip yaptırma tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında aile ve çevreden, öğretmenden, öğrenciden, zamandan ve okulun fiziki yapısından kaynaklanan sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür.

Ergül (2017), “*12–14 Yaş Grubu Ergenlerde Ders Dışı Etkinlikler ve Egzersiz Kapsamında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programının İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkileri*” başlıklı doktora tezinde; fiziksel aktivite uygulamalarına gönüllü olarak katılan ilköğretim öğrencileri ile katılmayan öğrencilerin yaşam kaliteleri arasındaki

farkı belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada öğrenciler iki gruba ayrılmış, birinci gruba fiziksel aktivite uygulanmış, ikinci gruba ise uygulanmamıştır. 12 hafta süren uygulama sonucunda fiziksel aktivite uygulanan grubun yaşam kalitesi puanlarının uygulanmayan gruba göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Karakaş-Özür ve Şahin (2017) “*Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi*” başlıklı makalelerinde; 6. ve 7. sınıftan oluşan 4 grup ile deney yöntemini kullanarak çalışma yapmışlardır. Öğrencilere başarı testi, öğretmen ve velilere ise anketler uygulanmıştır. Sonuç olarak ders dışı etkinliklerin öğrenci başarısını olumlu etkilediği, öğretmenlerin ders dışı etkinlikleri uygulamada yetersiz olduğu, velilerin ise bu etkinliklerin yararına inanmasına karşılık güvenlik gibi bazı gerekçeler nedeniyle çekindikleri tespit edilmiştir.

Doğrusever (2015), “*Ön Ergenlerin İnternet Bağımlılığının Yalnızlık, Sosyal Beceriler ve Bazı Sosyo-demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde; internet bağımlılığının yalnızlık ve sosyal becerileri nasıl etkilediğini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma bazı ölçekler ve kişisel bilgi formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre internet bağımlılığı ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sosyal beceri ölçeklerine göre ise, öğrencilerin internet bağımlılığı sosyal davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak cinsiyet, akademik başarı, gelir düzeyi ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Özkan (2014), “*Hafif Derecede Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi Etkinliklerinin Motor, Sosyal Beceriler ve Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*” başlıklı doktora tezinde; 8–12 yaş aralığındaki hafif derecede zihinsel engelli çocuklarda, 14 haftalık beden eğitimi ve spor etkinliklerinin motor, sosyal beceriler ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlamıştır. Araştırma uygulama ve kontrol grupları ile gerçekleştirilmiştir. 14 haftalık beden eğitimi etkinlik programı hazırlanmış ve uygulama grubu ile hayata geçirilmiştir. Yapılan ön test ve son test sonucunda, beden eğitimi etkinlik programının, hafif derecede zihinsel engelli çocuklarda motor, sosyal beceriler ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin uygulama grubunun lehine anlamlı bir fark ortaya koyduğu görülmüştür.

Alptekin (2010), “*Akranların Sosyal Becerilere Model Olduğu Doğrudan Öğretimin Zihinsel Engelli Öğrencilerin Sosyal Becerileri Kazanması, Sürdürmesi, Genellemesi ve Sosyal Kabulüne Etkisi*” başlıklı doktora tezinde, zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin

birlikte eğitim aldıkları öğrencileri model alarak sosyal becerileri kazanması, sürdürmesi, genellemesi ve akranların kabulüne etkisini araştırmıştır. Araştırma neticesinde akranlardan doğrudan model alma yoluyla sosyal becerileri kazanma, sürdürme ve genellemede olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ancak sosyal kabul yönünden belirgin bir fark görülmemiştir.

Akgün ve Seferoğlu (2010), “*Gençlere Topluma Hizmet Bilinci Kazandırma Çalışmaları: Üniversiteden Örnek Uygulamalar*” makalede; eğitim fakültelerinde yer alan topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyişine yönelik bir örnek sunma ve öğrenci görüşlerini değerlendirme kapsamında bir çalışma yapmışlardır. Çalışma kapsamında Hacettepe Üniversitesi’nden 44 öğrenci 14 hafta boyunca huzurevinde hizmete yönelik çalışmalarda bulunmuştur. Öğrenciler huzurevi sakinleriyle vakit geçirerek onları eğlendirmişler ve bu şekilde toplumsal bir hizmet uygulaması gerçekleştirmişlerdir. Bu ziyaretler sırasında günlük tutulmuş ve raporlar hazırlanmıştır. Raporların incelenmesi neticesinde öğrencilerde topluma hizmet bilinci farkındalığının geliştiği sonucuna varılmıştır.

Ekici, Bayraktar ve Uğur (2009), “*Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin ve Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Bakış Açılarının İncelenmesi*” isimli makalede; yöneticiler ve lise son sınıf öğrencilerinin ders dışı etkinliklere bakış açısını incelemişlerdir. Bu amaçla Muğla il merkezinde görev yapan 114 yönetici 437 lise son sınıf öğrencisine 40 sorudan oluşan ders dışı etkinlikleri belirleme anketi uygulanmıştır. Anket sonucunda okullarda en çok uygulanan ders dışı etkinlik %39,4 ile futboldur. %67,7 gibi büyük bir çoğunluk ders dışı etkinliğin öğrencinin başarısını olumlu etkilediğini belirtmiştir. %59,6 ile öğrenciler ders dışı etkinliklerinde beden eğitimi öğretmeni tercih etmektedir. %72,8 ile okulun ders dışı etkinliklerde en fazla oynaması gereken rolün yönlendirme olması gerektiği ortaya çıkmıştır. %93,9 ile ders dışı etkinliklerin uygulanmasında velilerin güçlük çıkardığı ve %59,6 ile öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım amaçlarının dikkat çekmek olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmada ders dışı etkinliklerin önündeki önemli engellerin okulların fiziki koşulları ve velilerin engel olması olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca baktığımızda özellikle sportif etkinliklerde okulun fiziksel koşulları etkili olmakla birlikte velilerin ders dışı etkinlikleri gereksiz görmeleri de önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Velilerin bu tutumunun çok farklı nedenleri olabileceği için bu faaliyetlerin önemini belirten bildirimler verilmesi yararlı olacaktır önerisinde bulunulmuştur.

Büyüközdemir (2008), “*Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Gelişim Sürecine Etkisi*” başlıklı yüksek lisans tezinde beden eğitimi dersinin sosyal gelişime katkılarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda ise, bu dersin öğrencileri sportif branşlara yönlendirici etkisinin olduğu, faaliyetler sayesinde öğrencilerin arkadaşlarında bilmedikleri özellikleri keşfettikleri, paylaşma duygularının arttığı ve kendilerini daha rahat ifade ettikleri belirlenmiştir.

Konuk (2006), “*Zonguldak İl Merkezinde 7-11 Yaş Grubu İşitme Engeli Olan ve Olmayan Çocukların Psiko-sosyal Gelişimlerinin Karşılaştırılması*” başlıklı yüksek lisans tezinde; 7-11 yaş grubu işitme engeli olan ve olmayan çocukların psiko-sosyal gelişimleri arasında fark olup olmadığını kontrol etmiştir. Psiko-sosyal gelişim ölçeği kullanılarak yapılan çalışma sonucunda, işitme engelli çocukların engeli olmayan çocuklara göre daha düşük gelişim düzeyine sahip oldukları gözlenmiştir. Bunun yanında yaş arttıkça gelişim düzeyi de artmıştır.

Kaplan (2005), “*İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Düşünce Becerilerinin Sözlü Tarih Çalışmalarıyla Geliştirilmesi*” makalesinde sözlü tarih çalışmalarının öğrencilerin tarihsel düşünme becerileri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bu çalışma kapsamında öğrenciler tarihsel düşünme becerilerine göre sınıflandırdıktan sonra Egan'ın tarihsel düşünme becerileri sınıflamasının her düzeyini temsil edecek birer öğrenci tespit edilmiştir. Bu tespit aşamasında uzman görüşlerinden, öğrencilerle yapılan görüşmelerden ve gönüllülük esnasından yola çıkılarak 6 öğrenci seçilmiştir. Seçilen öğrencilerle sözlü tarih çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışma kapsamında altı hafta süreyle huzurevi ziyaretlerinde bulunulmuştur. Bu ziyaretlerde öğrenciler, Cumhuriyetin ilk yıllarına tanıklık etmiş yaşlılarla o dönemle ilgili görüşmelerde bulunmuşlardır. Öğrencilerin yaptığı sözlü tarih çalışmaları araştırmacı tarafından video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Elde edilen bulgular nitel araştırma teknikleri ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre sözlü tarih çalışmalarının öğrencilerin tarihsel düşünme becerileri üzerinde olumlu etkiler sağladığı gözlemlenmiştir.

Akfırat (2004), “*Yaratıcı Dramanın İşitme Engellilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi*” başlıklı makalesinde; yaratıcı drama yöntemi ile hazırlanan sosyal beceri eğitimi programının, işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisini araştırmıştır. Deney yöntemi kullanılarak yapılan araştırma sonucunda, yaratıcı dramanın sosyal becerilerin gelişmesinde olumlu yönde etki yaptığı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında, ülkemizde ders dışı etkinlikler ve sosyal gelişim hakkında yapılan araştırmaların son yıllarda arttığı belirlenmiştir. Çalışmaların genellikle ders dışı etkinliklerin akademik başarıya etkisi yönünde yapıldığı görülmüştür. Sosyal gelişim araştırmalarının ise okul öncesi öğrencilerinin ya da fiziksel ve zihinsel engelli öğrencilerin gelişimini araştırmaya yönelik olduğu tespit edilmiştir. Huzurevi etkinliği hakkında ise yapılan bir çalışmanın akademik kazanımları ölçmeye yönelik olduğu, diğer çalışmanın ise; dersin öğretim programı kapsamında gerçekleştirildiği görülmüştür. Huzurevi ziyaretlerinin okullar tarafından sık sık gerçekleştirildiği bilirse de bunun sonuçlarının kayıt altına alınması konusunun ihmal edildiği belirlenmiştir. Ergenlik dönemindeki çocukların sosyal gelişimi ile alakalı ülkemizde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın bu alana katkı sağlayacağı düşünölmüştür.

2.6.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Steinmann, Strietholt ve Caro (2018)“*Ders Dışı Etkinliklere Katılım ve Öğrenci Başarısı: Tam Gün Alman Okullarından Kanıtlar*“ isimli makalelerinde; ders dışı etkinliklerin matematikte okul başarısına etkilerini incelemiştir. Steinmann, Strietholt ve Caro ders dışı etkinlik olarak ev ödevi desteği, iyileştirici eğitim ve ders konularına ilişkin programları ele almıştır. Araştırmayı 5. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri arasında eğitim gören öğrenciler ile yapmışlardır. Sonuç olarak, ders dışı etkinliklerin akademik başarıya kayda değer bir etkisinin olmadığına karar vermişlerdir.

Saqib, Raheem, Iqbal, Salman ve Shahzad (2018),“*Ders Dışı Etkinliklerin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri*” başlıklı makalede; ders dışı etkinliklerin olumlu ve olumsuz etkilerinden bahsetmişlerdir.

Ders dışı etkinliklerin olumlu etkileri:

- Yüksek notlar ve test puanları,
- Sınıfta daha yüksek düzenlilik, katılım ve daha yüksek özgüven,
- Liderlik ve takım çalışması,
- Zararlı maddelerin kullanımında azalmadır.

Olumsuz etkileri ise:

- Etkinliklerin çok fazla yapıldığı durumlarda öğrenciler fazla zaman ayırdıkları için yorgun olabilirler ve bunun sonucunda katılım azalabilir.
- Öğrenciler ekstra performans göstermek için kendi sınırlarını zorlayabilirler.

- Bazı ders dışı etkinlikler yaralanmalara neden olabilir.
- Tüm ders dışı etkinlikler ücretsiz olmadığı için mali zorluklar ortaya çıkabilir.

Katılımı en çok engelleyen sorun olan mali engelleri ortadan kaldırmak için okul, aile, toplum işbirliği yapmalıdır.

Schaefer, Simpkins ve Ettekal (2018), “*Ders Dışı Çalışmalar Ergen İrk/Etnik Dostluk Ayrımını Azaltabilir Mi?*” başlıklı çalışmada; ders dışı etkinliklerin farklı ergenleri bir araya getirebileceğini ve ön yargıları azaltabileceğini iddia etmiştir. Yüksek düzeyde ders dışı etkinlikler mevcut arkadaş çevresini (grup içi arkadaşlığı) teşvik edebilir. Düşük miktarda ders dışı etkinlik ise arkadaş seçimi sırasındaki ırk/etnik köken gibi özelliklerin belirginliğini azaltabilir. Araştırma sonucunda ders dışı etkinliklerin grup içi arkadaşlığı teşvik etmediği, ancak gruplar arası arkadaşlığın artmasına sebep olduğu görülmüştür. Bunun sonucunda ders dışı etkinliklerin uzun vadede entegrasyonunun sağlanmasında etkili olacağı yargısına varılmıştır.

Gardiner, Geldenhuys ve Gott (2018), “*Yaşlı insanlar arasında sosyal izolasyon ve yalnızlığı azaltmaya yönelik müdahaleler: bütünleştirici bir inceleme*” başlıklı araştırmasında; yaşlıların toplumdan izole edilmesine ve yalnızlaşmasına neden olan etkenleri belirleyip bunları önlemeye yönelik çözümlerin etkililiğini ölçmeyi amaçlamıştır. Bunun için 2003 ve 2016 yılları arasını kapsayan literatür taraması ve uygulanan politikaların neler olduğuna dair bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda yalnızlığı azaltmaya yönelik yapılan çalışmaların kısmen başarılı, ancak yetersiz olduğu saptanmıştır. Yaşlıların sosyal izolasyonunu önlemek için çok çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Kaynakların kanıt kalitesi düşük olduğu için bu tür çalışmaların daha çok yapılmasına ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Martinez, Coker, McMahan, Cohen ve Thapa (2016), “*Ders Dışı Etkinliklere Katılım: Okul İklimi Algısındaki Farklılıkların Belirlenmesi*” isimli makalelerinde; çok sayıda ders dışı etkinliğe katılmanın akademik başarıya ve okul iklimine etkilerini incelemişlerdir. Çalışma spor, kulüp çalışmaları ve sanatsal faaliyetlere katılım açısından değerlendirilmiştir. Amerika’daki 11 eyaletten 15.004 lise öğrencisi ile yapılan araştırma sonucunda ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin sosyal-duygusal güvenlik, yetişkin desteği, öğrenci desteği ve okula bağlılık konusunda daha olumlu algılara sahip olduğu görülmüştür. Ancak aktivite türünün ve sayısının herhangi bir etkisinin olduğu görülmemiştir.

Miller (2016), “*Risk Altındaki Ergenler Arasında Ders Dışı Etkinliklerin Memnuniyet ve Okula Karşı Tutumlarına Etkisi*” başlıklı araştırmasında, Amerika’da yaşayan Afrika ve Latin kökenli risk altındaki ergenlerin okula ve topluma bağlanmada, akademik başarıda ve tutumlarında resmi program dâhilindeki ders dışı etkinliklerin rolünü incelemiştir. Bu amaçla risk altındaki gelir düzeyi düşük 74 öğrenci seçilmiştir. Okulu bırakma eğiliminde olan bu öğrencilerin sporla birlikte ders dışı etkinliklere katılımı sonucunda akademik başarılarının arttığı, öğretmenlere karşı tutumlarının olumlu yönde değiştiği ve okula motivasyonlarının arttığı görülmüştür.

Gardner, Roth, ve Brooks-Gunn, (2011), “*Spora katılım ve gençlik suçluluğu: Farklı davranış öyküsü olan ergen erkekler ve kızlar arasındaki akran bağlamının rolü*” başlıklı makalede; 1344 kentli ergenin spora katılımının çocukluk suçluluğu üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Bunun için spora katılan gençleri atletik olmayan etkinliklere katılanlar ve hiçbir etkinliğe katılmayanlar ile karşılaştırmışlardır. Ayrıca cinsiyet ve ötekileştirme sorunlarının spora katılımcılığı ve suçluluk duygusunu nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda şiddet içermeyen suçluluk oranının spora katılan erkeklerde spor olmayan etkinliklere katılan erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ancak herhangi bir etkinliğe katılmayan erkeklerde suçluluk oranı her iki gruptan daha fazladır. Erkekler ve kızlar arasında belirgin bir farka rastlanamamıştır.

Reeves (2008), “*Öğrenme Lideri/Ders Dışı Avantaj*” başlıklı araştırmasında; ders dışı etkinliklerin akademik ve sosyal yönden öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ders dışı etkinliklerin arttırılmasından bir yıl sonra akademik başarının büyük oranda arttığı, disiplinin ve yöneticilerle ilişkilerin düzeldiği tespit edilmiştir. Ancak ekstra akademik destek alan öğrencilerin durumunda anlamlı bir fark olmamıştır. Bu sonuca göre ders dışı etkinliklerin başarıyı arttırmada fazladan akademik dersten daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Chambers ve Schreiber (2007), “*Kızların Akademik Başarısı: Ders Dışı Etkinliklerin Değişen İlişkisi*” başlıklı çalışmasını Amerika’da yaşayan 8. ve 10. sınıflardan çeşitli ırklara mensup 4382 kız öğrencinin katılımı ile gerçekleştirmiştir. Çalışmada; akademik başarıya okulda akademik olarak organize edilen etkinliklerin pozitif, okul dışında organize olmayan etkinliklerin ise negatif etkisi olacağı düşünülmüştür. Toplanan veriler sonucunda, akademik etkinliklere katılımın yararlı olduğu görülmüştür. Ancak okul dışında organize olmayan etkinliklere katılımın kısmen olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmış, kesin bir yargıya

varılamamıştır. Tahmin denklemi farklı ırklardan öğrenciler için eşit derecede işe yaramamıştır.

Barber, Stone ve Hunt (2003), “*Ders Dışı Etkinlikler ve Ergen Gelişimi*” isimli makalelerinde; ders dışı etkinliklerin ergenlik başlangıcında ve devamında akademik başarı ile davranış üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, ders dışı etkinliklerin çoğuna katılan öğrencilerin sosyal sınıf, cinsiyet ve kültürel durumu nasıl olursa olsun katılmayanlara göre akademik açıdan daha başarılı olduklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin alkol ve uyuşturucu kullanma oranlarının daha düşük olduğu görülmüştür.

Gilman (2001), “*Ergen Öğrencilerde Yaşam Tatmini, Sosyal İlgi ve Ders dışı Etkinliklerin Sıklığı Arasındaki İlişki*” başlıklı makalesinde; 321 lise ergenine çok boyutlu bir yaşam doyumu ölçüsü ve sosyal ilgiyi değerlendiren bir ölçek uygulamıştır. Ergenlerden ayrıca, liseye kaydolduklarından sonra katıldıkları ders dışı etkinliklerin sayısını listelemeleri istenmiştir. Sosyal ilginin yüksek olması, genel olarak yaşam memnuniyetinin yanında arkadaşları ve aileleri ile ilgili memnuniyetleri arasında da ilişki tespit edilmiştir. Çok sayıda yapılandırılmış ders dışı etkinliklere katılan ergenler, yüksek okul memnuniyetlerini bildirmişlerdir. Sosyal ilgi ile ders dışı etkinliklere gerçek katılım arasındaki ilişkinin önemsiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Cooper, Valentine, Nye, ve Lindsay, (1999), “*Beş, okul sonrası aktivitesi ile akademik başarı arasındaki ilişkiler*” başlıklı araştırmalarında; 6. ile 12. sınıflardan 424 öğrenci ve her birinin ebeveyni ile öğrencilerin katıldığı 5 okul sonrası etkinlik türü ile ilgili bir anket yapmışlardır. Etkinlikler ödev, televizyon izleme, ders dışı etkinlikler, yapılandırılmış okul sonrası gruplar ve mesleklerdir. Öğrenci başarı testi puanları ve sınıf notları da değişken olarak dikkate alınmıştır. Okul sonrası etkinlikler, öğrencinin cinsiyeti, sınıf düzeyi, etnik köken ve okuldan sonraki yetişkin gözetimi düzeylerinin istatistiksel olarak kontrol edilerek öngörüle bulunulmuştur. Genel olarak, ders dışı etkinliklerde ve diğer yapılandırılmış gruplarda daha fazla zaman geçirilmesi, iş ve televizyonda daha az zaman geçirilmesi daha yüksek test puanları ve sınıf notlarıyla ilişkilendirilmiştir. Ödevlerde daha fazla zaman ayrılması da daha iyi notlar ile ilişkilendirilmiştir. Okul sonrası 5 etkinliğin hepsinin ortak etkisi, herhangi bir etkinliğin etkisini neredeyse iki katına çıkarmıştır.

Finn, ve Rock, (1997), “*Okul başarısızlığı riski taşıyan öğrenciler arasında akademik başarı*” başlıklı araştırmalarında; düşük gelirli evlerden 1,803 azınlık öğrencisinden oluşan

örneklem grubu ile çalışmışlardır. Değişkenler notlar, test puanları ve 8. sınıftan 12. sınıfa kadar süreklilik temelinde 3 gruba ayrılmıştır; sınıflandırmalar akademik olarak başarılı okul tamamlayıcıları ("esnek" öğrenciler), düşük akademik performansa sahip okul tamamlayıcıları (esnek olmayan tamamlayıcılar) ve tamamlayıcı olmayanlardır (okuldan ayrılma). Gruplar psikolojik özellikler ve "okula katılım" ölçütleri açısından karşılaştırılmıştır. Ders dışı etkinliklere katılımda, arka plan ve psikolojik özellikler istatistiksel olarak kontrol edildikten sonra bile gruplar arasında büyük ve anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Mahoney ve Cairns (1997), "*Ders Dışı Etkinlikler Erken Okulu Bırakmalara Karşı Koruyor Mu?*" başlıklı makalede; okula dayalı ders dışı etkinliklerin erken okulu bırakmaları önleyip önlemediğini araştırmışlardır. Bu amaçla 392 ergen ile 7. sınıftan 12. sınıfa kadar her yıl görüşerek boylamsal bir çalışma yapmışlardır. Sosyal ve akademik alanlarda farklı düzeylerdeki kız ve erkek öğrenciler araştırmanın kapsamına dâhil edilmiştir. Bulgular sonucunda ders dışı etkinliklere katılan öğrenciler ile katılmayan öğrenciler arasında okulu bırakma davranışında belirgin bir fark olduğunu tespit etmişlerdir.

Gerber (1996), "*Ders Dışı Etkinlikler ve Akademik Başarı* " isimli makalesinde; Ulusal Eğitim Boylamsal Çalışmaları'nın (NELS) verilerini kullanarak ders dışı etkinliklerin akademik başarı ile ilişkisini incelemiştir. Bunun için Amerika'daki devlet okullarında 1988 yılında eğitim gören 8. sınıf öğrencilerinden Amerikalı, Afrikalı ve Beyaz öğrencilerden oluşan üç grup oluşturulmuştur. Sonuçlara göre ders dışı etkinliklere katılım sayısı arttıkça akademik başarının da arttığı yönünde olmuştur. Ancak Amerikalı, Afrikalı ve Beyaz öğrenciler arasında herhangi bir fark tespit edilmemiştir.

Holland ve Andre (1987), "*Okulda Müfredat Dışı Faaliyetlere Katılım: Bilinen ve Bilinmesi Gerekenler*" başlıklı makalede; ders dışı etkinliklere katılım ve ergen gelişimi hakkında literatür taraması yapmışlardır. Bu amaçla beş alan belirlemişlerdir; kişisel sosyal özellikler, akademik başarı, eğitim istekleri ve kazanımlar, etkinliklerde katılımcıların rolleri ve çevresel sosyal bağlamdır. Ders dışı etkinliklere katılımın daha yüksek özgüven, gelişmiş ırk ilişkileri, genç erişkinlikte siyasi/sosyal aktivitelere katılım, erkeklerde akademik yetenek ve dereceler, eğitim istekleri ve kazanımlar, kişinin yaşamı üzerindeki kontrol duyguları ve düşük suçluluk duyguları ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak bunların nedenleri kanıtlanamamıştır. Bununla birlikte küçük okullardaki öğrenciler, büyük okullardaki öğrencilere göre daha fazla sayıda etkinliğe katılmaktadır. Küçük okullarda düşük yetenekli öğrenciler okul yaşamına daha fazla katılmaktadır.

Literatür taraması sonucunda hem ders dışı etkinlikler hem de sosyal gelişim ile ilgili yurt dışında yapılmış çok sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Ayrıca yapılan araştırmaların tarihi ülkemizden daha eskiye dayanmaktadır. Yurtdışında yapılan çalışmalarda da ders dışı etkinliklerin doğrudan sosyal gelişim üzerindeki etkilerine değinilmemiştir. Bunun yanında; alkol, okula devam, ırklar arasındaki farklar gibi çok farklı değişkenlerin incelendiği görülmüştür. Huzurevleri ile ilgili yapılan çalışmalarda ise yaşlıların psikolojisi, sağlığı ve bakımı gibi konularla ilgili çalışmalara rastlanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırmanın betimsel analiz desenine göre yürütülmüştür. Araştırma sorularının sosyal davranışları ölçmeye yönelik olması nedeniyle böyle bir yol seçilmiştir. Nitel araştırmalar; önceden kestirilemez, birbiri ile ilişkilidir, genellenemez, kabul edilebilir, kesin sonuç vermez, neden sonuç ilişkisi aranmaz. Nitel araştırmalara göre evrensel bir gerçeklik yoktur. Nitel araştırma sonuçları kanıtlanamaz (Sönmez ve Alacapınar, 2016).

Üzerinde araştırma yapılan kişilerin deneyimlerinin anlamları inceleyebilmek, duygu, düşünce ve hisleri daha iyi anlayabilmek için nitel araştırmalardan yararlanılır (Ekiz, 2015).Araştırma sırasında yaşlılar ile öğrencilerin birbirlerine karşı davranışları detaylı bir şekilde gözlenmeye ve bu davranışlar betimlenmeye çalışılmış ve anlamlandırılmıştır. Bundan dolayı bu çalışmada betimsel analiz deseni model olarak kabul edilmiştir.

Ekiz'e (2015) göre nitel araştırmalarda;

- Olay, olgu ve normlar araştırılan kişinin bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılır.
- Üzerinde araştırma yapılan kişilerin buldukları ortamın tanımlanması yapılır.
- Araştırılan kişilerin davranışları buldukları duruma göre anlamlandırılır.
- Sadece sonuçlara değil araştırma sürecine de odaklaşmak gereklidir.
- Araştırma yapılan konu, olay ya da durum için sadece önceden hazırlanmış araştırma aracı kullanılmamalıdır.
- Nitel araştırmalar, herhangi bir araştırmanın hipotezlerini desteklemek ya da çürütmek için yapılmaz.

Bu çalışmada da yaşlıların ve öğrencilerin içinde buldukları ortamın özelliklerine ve koşullarına göre etkinlikler gerçekleştirilmiş, iki grubun da düşüncelerine yer verilmiştir.

Araştırma sırasında öğrenciler yaşlılarla onların yaşadığı ortamda bir araya gelmiş ve önceden hazırlanmış gözlem formundan yararlanılmıştır. Bu nedenle bu araştırma yarı

yapılandırılmış alan çalışması olarak nitelendirilmiştir. Yarı yapılandırılmış alan çalışmalarında gözlem araçları kullanılır ve gözlenmek istenen davranışlar gözlem formunda belirtilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. 2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, çalışma yapılacak huzurevine yakınlığı ve ortaokul seviyesinde olması nedeniyle Antalya ili Manavgat ilçesi merkezinde yer alan 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu 12-13 yaş aralığına sahip ergenliğin ilk dönemlerinde yer alan 20 kişiden oluşan gönüllü öğrencilerden oluşturulmuştur. Öğrencilerin 12-13 yaşlarında olmasına özen gösterilmiştir. Piaget'e göre; 11 yaş üstü çocuklar soyut problemlere çözüm aramaya ve sosyal konulara ilgi duymaya başlamaktadır (Erden ve Akman, 2014). Kohlberg'e göre ise; ergenlik döneminin ilk yıllarını da içine alan geleneksel düzeyde kişiler kendisini başkasının yerine koyarak düşünmeye başlar (Çiftçi, 2003). Araştırmaya katılan öğrencilerin 10'u kız, 10'u erkektir. Yine öğrencilerin 12'si 12 yaşında, 8'i ise 13 yaşındadır. Bu yöntem sayesinde araştırmaya hız kazandırılması amaçlanmıştır. Çalışma grubunun daha çok öğrenciden oluşmamasının nedeni, huzurevi yetkilileriyle yapılan görüşmeler sonucunda, huzurevinin kapasitesinin ve yaşlıların rahatsız olmamasının dikkate alınmasıdır.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırma probleminin çözümü için öncelikle kaynak taraması yapılmış ve araştırmanın yönteminin, veri toplama araçlarının ve verilerin analizinin nasıl yapılacağına karar verilmiştir. Konuyla ilgili bu güne kadar neler yapıldığı ve eksiklerin neler olduğu incelenmiştir. Ayrıca yakın çevreden de yaşlı ve gençler arasındaki iletişimin nasıl olmasını beklediklerine dair görüş alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşmeden yararlanılmıştır. Gözlem formunu hazırlamadan önce yaşlılar hakkında araştırma yapılarak genç nesil hakkındaki beklentilerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu konuda gençlerin de hangi eksiklerinin daha fazla olduğu araştırılarak gözlem formu maddeleri belirlenmiştir. Hazırlık aşamasında incelenmek istenen davranışlar çerçevesinde yaşlı davranışları ve 12-14 yaş arası bireylerin davranışları hakkında gerekli araştırmalar yapılarak maddeler oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından 24 maddelik bir "araştırmacı gözlem formu" hazırlanmıştır. Formda öğrencilerin yaşlılarla birlikte nasıl zaman geçirdikleri ve bundan ne yönde etkilendiklerini incelenmek amaçlanmıştır.

Hazırlanan gözlem formu öncelikle danışman öğretim üyesi ile birlikte incelenmiş ve eksikler belirlenerek yeniden düzenleme yapılmıştır. Daha sonra eğitim bilimleri alan uzmanı (Eğitim Programları ve Öğretim)³ öğretim üyesinin görüşleri alınarak eksikleri tamamlanmıştır. Bundan sonra ise Türk dili uzmanı(Türkçe Öğretmenliğinde Öğretim Üyesi) bir kişi imla kuralları açısından formu incelemiştir. Tüm bu incelemelerin sonunda forma son şekli verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Formda yer alan maddeler dışında kayıt dışı olarak gözlemlenen davranışlar ve görüşmeler de ayrıca kaydedilmiştir. 8 hafta boyunca iki grup arasındaki iletişim araştırmacı tarafından gözlem formuna kaydedilmiştir. Ayrıca öğrencilerden ve isteyen yaşlılardan bu çalışma hakkındaki düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Çalışma boyunca yaşananlar belgelenmiştir. Tüm kayıtlar detaylı bir şekilde incelenerek yorumlanmıştır.

3. 5. Veri Toplama Süreci

Verilerin toplanması için öncelikle Akdeniz Üniversitesi rektörlüğü aracılığı ile Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, Manavgat Belediyesi Huzurevi müdürlüğünden ve Manavgat 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu müdürlüğünden izinler alınmıştır. Ayrıca etkinliğe katılmak istediğini belirten öğrencilere aydınlatılmış onam formu verilerek bu formu ailelerine onaylatmaları istenmiştir. Gerekli tüm izinler alındıktan sonra araştırmaya başlanmıştır.

Araştırma 19 Kasım-31 Aralık 2018 tarihleri arasında Manavgat 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu'ndan 20 gönüllü öğrencinin Manavgat Belediyesi Huzurevine yaptığı 8 haftalık ziyaretlerin izlenmesi ile gerçekleşmiştir. Her ziyaret pazartesi günleri 15.30-17.30 arasında ikişer saat sürmüştür. Huzurevinde 16 yaşlı barınmaktadır. Bunların bir kısmı ziyaretler esnasında kendi odalarında bulunmaları ve öğrencilerin özel odalara girişine izin verilmemesi nedeniyle etkinliklere hiç katılmamıştır. Ziyaretler huzurevinin oturma salonunda gerçekleştirilmiştir. Katılan yaşlı sayısı her hafta farklılık göstermekle birlikte 10'u geçmemiştir. Bu ziyaretler sırasında öğrenciler yaşlılara "mangala" isimli zekâ oyununu öğretmeye çalışmış, kısa hikâyeler okumuş, gitar çalarak şarkı söylemiş ve keyifli sohbetler gerçekleştirmiştir.

Mangala oyunun bu çalışmada seçilme nedeni; oyunun kolay öğrenilebilir olması, Türk kültürüne ait geleneksel bir oyun olması, zekâ ve dikkat gerektiren bir strateji oyunu olması nedeniyle yaşlıların zihinlerini geliştirmeye katkı sağlayacağına inanılmasıdır. 48 taş ve 12 kuyu ile oynanan bu oyun çok eski bir savaş stratejisi oyunudur.

Birinci hafta 20 öğrenci huzurevine giderek yaşlılar ile tanışmış ve birlikte sohbet etmişlerdir. Sohbet esnasında yaşlılar kendilerinden bahsetmiş ve öğrencileri tanımak adına onlara sorular sormuşlardır. Yaşlılardan birisi öğrencilere ismini oyun oynayarak anlatmaya çalışmış, öğrenciler bu oyunda çok eğlenmişlerdir. Oyun sırasında çocuklara “benim ismimin son harfi ‘t’ sizce ne olabilir?”, “ismim 5 harften oluşuyor” gibi ipuçları vererek ismi bulmalarını istemiştir. Öğrencilerde yaşlılara ne kadar zamandır huzurevinde olduklarını, burada olmaktan memnun olup olmadıklarını sormuşlardır. Öğrencilerden bir tanesinin “herhangi bir hastalığınız var mı?” sorusu karşısında yaşlıların memnun olmadıkları gözlemlenmiştir. Yaşlılar bu soru karşısında “böyle soru sorulur mu?” diyerek kızdıklarını göstermişlerdir. 8 yaşlı bu ziyaret esnasında öğrencilerle birlikte zaman geçirmiştir.

2. ve 3. hafta öğrenciler yaşlılara mangala isimli geleneksel Türk oyununu öğretmeye çalışmışlardır. Öğretmeye çalışırken öğrencilerin heyecanlı davranışları ve aceleci anlatımları nedeniyle oyuna ilgi gösteren yaşlılar başlangıçta zorluklar yaşamışlardır. Ancak öğrencilerden daha yavaş anlatmaları istendiğinde kolayca öğrendikleri görülmüştür. Yaşlılardan bir tanesi öğrencilere, “Bu oyunu torunlarım da oynuyor. Ben de artık onlarla birlikte oynayacağım” demiştir. Bazı yaşlılar oyuna ilgi gösterip öğrenmek isterken bazıları sadece izlemek istemişlerdir. Öğrenmek istemeyen yaşlılar “Ben öğrenemem artık, kafam almaz yavrum” diyerek, neden istemediğini belirtmiştir. İlgi gösteren yaşlılar erkek yaşlılar olmuş, kadın yaşlılar sadece izlemek istemişlerdir. Bu ziyarette 10 yaşlı etkinliğe katılmıştır.

4. hafta öğrenci sayısı 17, 5. hafta ise 16’dır. Öğrenciler bu haftalarda yaşlılara kısa hikâyeler okumuş, hikâyeler hakkındaki görüşlerini sormuşlardır. Hikâyeler Cevdet Kılıç’ın hazırladığı ‘Felsefe Diyarından Hikmet Yurduna Bilgelik Hikâyeleri’ isimli kitaptan seçilmiştir. Kitap ilk çağdan günümüze kadar yaşamış filozoflardan bazılarının kısa hikâyeleri, sevgi, dostluk, umut, başarı, bakış açısı, hayat ve tarihi hikâyelerden oluşmaktadır. Bu kitabı seçme nedeni yaşlıları üzecek konulardan bahsetmeyip, onlara umut verecek hikâyeler okumaktır. Daha sonra ise onlarla sohbet etmişlerdir. Yaşlılar da öğrencilerin bilgi düzeyini ölçmek için onlara genel kültür soruları sormuşlardır. Bu sorulardan bazıları şunlardır; “29 Ekim’de ne oldu?”, “Çanakkale Zaferi ne zamandır?”, “Cumhuriyet ne zaman ilan edildi?” gibi tarih sorularıdır. Ziyaret esnasında 7 yaşlı birlikte zaman geçirmiştir.

6. ve 7. haftalarda öğrenci sayısı 16’dır. Öğrencilerden bir kişi gitar çalmış, diğerleri de şarkı söyleyerek ona eşlik etmiştir. Söylenen şarkılar; Gesi Bağları, İzmir Marşı, Ah Bir Ataş Ver, Hey Gidi Dünya Hey ve Sunam’dır. Yaşlılardan bazıları da şarkı söylemiş diğerleri ise alkışlayarak eğlenceye katılmıştır. Bu esnada huzurevi çalışanları da gelmiş, şarkılara

katılarak ve alkışlayarak yaşlılarla öğrencilere katılmışlardır. Bu ziyarette 9 yaşlı bulunmuştur.

8. hafta veda ziyareti düzenlenmiş ve 16 öğrenci yaşlılarla kısa süre şarkı söyledikten sonra karşılıklı sohbetler edilmiştir. Yaşlılar bu ziyarette de yine daha önce çok beğendiklerini söyleyerek öğrencilerden Gesi Bağları Türküsü'nü ve İzmir Marşı'nı söylemelerini istemiştir. Yaşlılar öğrencilere tekrar kendilerini ziyaret etmelerini, özellikle yaz aylarında ziyaretlerini daha sık yapmalarından memnun olacaklarını belirtmişlerdir. Buna sebep olarak da havaların o dönemde sıcak olması dolayısıyla kendilerinin dışarı çıkamamalarını göstermişlerdir. Öğrenciler de yaşlılara tekrar geleceklerini söylemişlerdir. 10 yaşlı öğrencilerle birlikte zaman geçirmiştir.

Araştırmacının çalışmadaki görevi öğrencilerin ziyaretler sırasında gerçekleştirdikleri etkinlikleri düzenlemek, öğrencilerden aşırı davranışlarda bulunanları uyararak, öğrencileri okullarından alıp huzurevine getirip evlerine geri dönmelerini sağlamak ve gözlemleri forma kaydetmek ve görüşmeleri not etmektir. Çalışmayla ilgili fotoğraf kayıtlarını huzurevi görevlileri kaydetmiştir.

3. 6. Verilerin Analizi

Araştırma bulgularının analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur(Yıldırım ve Şimşek, 2016);

- Birinci aşamada, araştırma sorularından yola çıkarak kavramsal bir çerçeve oluşturulur. Buna göre verilerin hangi konular altında düzenleneceğine karar verilir.
- İkinci aşamada, hazırlanan çerçeveye göre veriler kaydedilir.
- Üçüncü aşamada, düzenlenen veriler tanımlanır.
- Dördüncü aşamada ise, tanımlanan bulgular anlamlandırılır.

Analiz için, huzurevi ziyareti sırasında kullanılan gözlem tablosunun sonuçları tabloya cinsiyet ve ziyaret süreci açısından değerlendirilerek yerleştirilmiş ve bu sonuçlara göre maddeler teker teker yorumlanmıştır. Daha sonra bu maddeler araştırma sorularına göre gruplandırılarak kavramsal bir çerçevede değerlendirilerek tekrar yorumlanmış ve araştırma sorularına cevaplar aranmıştır. Ayrıca ek olarak araştırmacı tarafından kayıt dışı olarak gözlenen davranışlara ve görüşmelere de yer verilmiştir.

Kayıt dışı görüşmeler bu çalışmanın bir parçası durumundadır. Özellikle ğrencilerin huzurevinde yaşlılarla iletişimleri veya yaşlıların öğrencilerle iletişimleri araştırmacı tarafından gözlenerek, bunların kayıt altına alınması sağlanmıştır. Bunlara kayıt dışı denilmesinin nedeni, önceden planlanan durumlar olmaması, tamamen ziyaretler esnasında gelişen olayların gözlenmesi sonucunda elde edilen kayıtlar olmasıdır. Bu kayıtlar da ilgili alt problemlerde kayıt dışı görüşmeler olarak verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Gözlem Maddelerinin İncelenmesi

4.1. Tablo 3: *Haftalara ve Cinsiyete Göre Huzurevi Ziyaretleri Sırasında Göstermeleri Beklenen Davranışı Sergileyen Öğrenciler ve Yaşlıların Oranı*

Haftalar	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
1.Öğrenci içinde bulunduğu ortamda kendisini rahat hissediyor.	10/8	10/2	10	10/6	10	10/6	10	7/6	10	6	10	6	10	6	10	6
2.Öğrenci düşüncelerini ifade edebiliyor.	10/1	10/1	10/5	10/2	10	10/5	10	7/6	10	6	10	6	10	6	10	6
3.Öğrenci yaşlılarla konuşurken nezaket kurallarına uyuyor.	10	10	10	10	10	10	10/9	7	10	6	10	6	10	6	10	6
4.Öğrenci yaşlılarla empati kurabiliyor.	10	10/6	10	10	10	10	10/9	7	10	6	10	6	10	6	10	6
5.Öğrenci yaşlılarla konuşurken açık ve anlaşılır cümleler kullanıyor.	10	10	10	10	10	10	10	7	10	6	10	6	10	6	10	6
6.Öğrenci yaşlılarla birlikte keyifli vakit geçirebiliyor.	10	10/6	10	10/6	10	10/6	10	7/6	10	6	10	6	10	6	10	6
7.Öğrenci yaşlılarla birlikte vakit geçirirken yeni şeyler öğrenebiliyor.	10/9	10/5	10	10	10	10	10	7	10	6	10	6	10	6	10	6
8.Öğrenci yaşlıların toplum için değerinin farkındadır.	10	10/7	10	10	10	10	10	7	10	6	10	6	10	6	10	6
9.Öğrenci yaşlılar ile ilgilenirken sorumluluk almaktan kaçınmıyor.	10/9	10/6	10/8	10/6	10	10/6	10	7	10	6	10	6	10	6	10	6
10.Öğrenci yaşlılar ile vakit geçirirken zamanı verimli kullanıyor.	10/1	10/1	10/1	10/1	10/2	10/1	10/5	7/3	10/8	6	10	6	10	6	10	6
11.Öğrenci yaşlılar konuşurken onları dikkatle dinliyor.	10	10	10	10	10	10	10/9	7	10	6	10	6	10	6	10	6
12.Öğrenci yaşlılar ile konuşurken bağırmadan onların duyabileceği şekilde konuşuyor.	10	10	10	10	10	10	10/9	7	10/9	6	10	6	10	6	10	6
13.Öğrenci yaşlılar ile konuşurken açık ve anlaşılır bir dil kullanıyor.	10	10	10	10	10	10	10	7	10	6	10	6	10	6	10	6

14.Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken saygılı davranmaya dikkat ediyor.	10	10/9	10	10	10	10	10/9	7	10	6	10	6	10	6	10	6
15.Öğrenci yaşlıların neler hissettiklerini anlayabiliyor.	10/7	10/6	10	10	10	10	10/9	7	10	6	10	6	10	6	10	6
16.Öğrenci yaşlılara konuşma olanağı verecek sorular soruyor.	10/1	10/1	10/1	10/1	10/2	10/1	10/6	7/4	10/8	6	10	6	10	6	10	6
17.Birlikte etkinlik yapılacağı zaman öğrenci yaşlıların da fikirlerini alıyor.	10	10	10	10	10	10	10	7	10	6	10	6	10	6	10	6
18.Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken sabırlı davranıyor.	10	10/7	10	10	10	10	10/9	7	10	6	10	6	10	6	10	6
19.Yaşlılar öğrenciyle konuşurken açık ve anlaşılır cümleler kullanıyor.	5	3	6	4	6	4	5	2	5	2	7	2	7	2	7	3
20.Yaşlılar bu öğrencinin değerinin farkındalar.	5	3	6	4	6	4	5	2	5	2	7	2	7	2	7	3
21.Yaşlılar öğrenciyle konuşurken nezaket kurallarına uyuyor.	5	3	6	4	6	4	5	2	5	2	7	2	7	2	7	3
22.İletişimde yaşlılar öğrenciyle empati kuruyor.	5	3	6	4	6	4	5	2	5	2	7	2	7	2	7	3
23.Yaşlılar kendilerinin toplumdaki değerinin farkındadır.	5	3	6	4	6	4	5	2	5	2	7	2	7	2	7	3
24.Yaşlılar öğrenci konuşurken onu dikkatle dinliyor.	5	3	6	4	6	4	5	2	5	2	7	2	7	2	7	3

Tablo incelendiğinde, gözlem sonuçlarından “öğrenci içinde bulunduğu ortamda kendisini rahat hissediyor” maddesine göre; kızların ilk haftadan itibaren kendilerini rahat hissetmelerine karşılık erkeklerin 2. haftadan başlayarak daha rahat hissettikleri görülmüştür. 4. haftaya kadar gelmesine rağmen bir türlü adapte olamayan erkek öğrenciler araştırmadan çıkmayı tercih etmişlerdir. Buna göre kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ortama adapte olma durumları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ziyaret sayısı artıkça erkek öğrenciler de daha rahat davranmaya başlamışlardır.

“Öğrenci düşüncelerini ifade edebiliyor” maddesine göre; ilk hafta her iki grup da kendini ifade etmede yetersiz kalırken, ikinci haftadan itibaren kız öğrenciler kendini erkek öğrencilere göre daha rahat ifade edebilmeye başlamıştır. 4. hafta ile birlikte her iki grup da

kendini ifade edebilmede sorun yaşamamaya başlamıştır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre kendilerini ifade etmede daha başarılı olsalar da her iki cins de ziyaret sayısı arttıkça daha olumlu davranışlar sergilemiştir.

“Öğrenci yaşlılarla konuşurken nezaket kurallarına uyuyor” maddesine göre; ilk hafta erkeklerden bir grup uygunsuz davranışlarda bulunmuş fakat diğer haftalarda bunu tekrarlamamıştır. Bu davranışlar; yüksek sesle konuşmak, ziyaretler sırasında yaşlılarla değil de huzurevine ait kuş ve balıklar ile ilgilenmektir. Daha sonra ise aynı öğrencilerin 4. haftadan sonra ziyareti sonlandırdıkları görülmüştür. Bunun yanında kız öğrencilerden sadece bir kişi 4. hafta nezaketsiz davranışta bulunmuş, ziyaret sonrasında kayıt dışı yapılan görüşmeler neticesinde uyarılmış ve bunu tekrarlamamıştır. Bu kız öğrenci de yaşlılarla konuşurken onların sürekli onların sözünü kesmiş ve yüksek sesle konuşmuştur. Bu davranışın nedeni olarak öğrencinin kendisini ön plana çıkarma, arkadaşlarına fırsat vermeme gibi sebeplerden kaynaklandığı görülmüştür.

“Öğrenci yaşlılarla empati kuruyor” maddesine göre; yine bir önceki maddeye bağlı olarak empati eksikliği yaşayan öğrenciler aynı kişiler olmuş 4. hafta ile birlikte sorunlu öğrenciler ziyareti bıraktığı ve uyarıları dikkate aldığı için sorun ortadan kalkmıştır. Öğrencilerin empati konusundaki değişimleri ziyaret sonunda, kayıt dışı yapılan görüşmeler neticesinde söyledikleri “ilk zamanlarda yaşlıların neden huzurevinde kalmak istediğini anlayamıyordum ama artık anlayabiliyorum. Burada kendilerini yalnız hissetmiyorlar. Evlerinde kimse onlarla ilgilenmiyor” sözlerinden anlaşılmıştır.

“Öğrenci yaşlılarla konuşurken açık ve anlaşılır cümleler kullanıyor” ve “Yaşlılar öğrenciyle konuşurken açık ve anlaşılır cümleler kullanıyor” maddelerinde ilk haftadan itibaren olumsuz bir durum yaşanmamıştır. Bu durumun öğrencilerin ve yaşlıların ön öğrenmelerinin yeterli düzeyde olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Öğrenci yaşlılarla birlikte keyifli vakit geçirebiliyor” maddesine göre; kız öğrenciler ilk haftadan itibaren hiçbir sorun yaşamazken 4. hafta ile birlikte keyif alamayan erkek öğrenciler araştırmadan çıkmışlardır. Keyif alamayan öğrenciler sıkıldığını ve ailesinin isteği ile ziyaretlerde bulunduğunu belirtmişlerdir. Burada da kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir.

“Öğrenci yaşlılarla birlikte vakit geçirirken yeni şeyler öğrenebiliyor” maddesine göre ilk hafta iki grupta da olumlu davranış gözlenmezken 2. hafta ile birlikte öğrencilerin tamamı olumlu davranış sergilemeye başlamıştır. Buna neden olarak öğrencilerin önceliğini ortama

adapte olmaya verdikleri, daha sonra yeni şeyleri öğrenmeye başladıkları şeklinde düşünülmüştür.

“Öğrenci yaşlıların toplum için değerinin farkındadır” maddesine göre; erkek öğrencilerin ilk hafta tamamı olumlu davranış sergilemezken ikinci hafta ile birlikte olumsuz davranışlar ortadan kalkmıştır. Kayıt dışı yapılan görüşmeler neticesinde, bazı erkek öğrenciler ailelerinin isteğiyle geldiklerini ve yaşlılarla birlikte olmanın kendilerine bir yarar sağlamayacağını söylemişlerdir. Ancak ikinci haftadan sonra yaşlıların eğlenceli olabildiklerini gördüklerini belirtmişlerdir. Kız öğrenciler ise bütün haftalarda olumlu davranış göstermiştir. Erkek öğrencilerin olumsuz tutumlarına buldukları ortamı yadırgamaları sebep olarak görülmüştür.

“Öğrenci yaşlılar ile ilgilenirken sorumluluk almaktan kaçınmıyor” maddesine göre erkek öğrencilerin tamamı 4. haftadan itibaren sorumluluk almaya başlarken kız öğrencilerin tamamı 3. hafta ile birlikte sorumluluk almaya başlamıştır. Sorumluluktan kaçınan öğrenciler ilk haftalarda sadece yaşlılarla oturarak sohbetlere katılmış, mangala öğretme, hikâyeler okuma etkinliklerine katılmak istememişlerdir. Öğrencilerin ilk haftalarda sorumluluk almak istememelerine günlük hayatlarında da sorumluluk almaktan kaçınan bir yapıya sahip olmaları neden olmaktadır.

“Öğrenci yaşlılar ile vakit geçirirken zamanı verimli kullanıyor” maddesine göre öğrenciler ilk haftalarda zamanı verimli kullanamamıştır. İlk haftalarda yapmak istedikleri etkinlikleri yetiştiremediklerini, zamanın çok çabuk geçtiğini belirtmişlerdir. Ancak 5. hafta ile birlikte bütün öğrenciler olumlu davranış göstermiştir. Öğrencilerin zaman yönetimi konusunda tecrübe eksikliği yaşamaları nedeniyle böyle bir sorun yaşandığı görülmüştür.

“Öğrenci yaşlılar konuşurken onları dikkatle dinliyor” maddesine göre öğrenciler ilk haftadan itibaren olumlu davranış göstermişlerdir. Ancak 4. hafta bir kız öğrenci olumsuz davranış göstermiş, ziyaret sonunda yapılan uyarı neticesinde bu davranışı tekrar etmemiştir. Bu kız öğrenci de daha önce bahsedilen nezaket kurallarını ihlal eden öğrenci ile aynı kişi olduğundan kendisini ön plana çıkarma konusundaki aşırı davranışları nedeniyle böyle davrandığı gözlenmiştir.

“Öğrenci yaşlılar ile konuşurken bağırmadan onların duyabileceği şekilde konuşuyor” maddesine göre öğrenciler ilk haftadan itibaren olumlu davranış sergilemişlerdir. Ancak 4. ve 5. haftalarda bir kız öğrenci olumsuz davranış göstermiştir. Öğrencilerin bu konuda ön öğrenmelerinin yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak 4. hafta olumsuz davranış

gösteren aynı öğrenci birçok konuda olumsuz davranış göstermiştir. Kayıt dışı yapılan görüşmeler neticesinde, bunun sebebi sorulduğunda aslında her zaman kıskanç birisi olduğunu, en önemli kişi olarak kendisinin görülmesini istediğini söylemiştir.

“Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken saygılı davranmaya dikkat ediyor” maddesine göre; ilk hafta bir erkek öğrenci, 4. hafta ise bir kız öğrenci olumsuz davranış göstermiştir. Öğrenciler genel olarak saygılı davranmıştır. Ancak, yaşlıların sözünü kesme, onlarla yüksek sesle konuşma gibi olumsuz davranışlar nezaketsiz ve saygılı olmayan davranışlar olarak kabul edilmiştir.

“Öğrenci yaşlıların neler hissettiklerini anlayabiliyor” maddesine göre; öğrenciler ilk hafta olumlu davranış gösteremezken ikinci haftadan itibaren olumlu davranış göstermeye başlamışlardır. Buna kanıt olarak da “İlk zamanlarda yaşlıların neden huzurevinde kalmak istediğini anlayamıyordum ama artık anlayabiliyorum. Burada kendilerini yalnız hissetmiyorlar. Evlerinde kimse onlarla ilgilenmiyor” sözleri kabul edilmiştir. Yalnız 4. hafta bir kız öğrenci olumsuz davranış göstermiştir. Bu öğrenci yaşlılarla konuşurken onların sözünü keserek ve yüksek sesle konuşarak kendilerini kötü hissetmelerine neden olmuştur.

“Öğrenci yaşlılara konuşma olanağı verecek sorular soruyor” maddesine göre; öğrenciler ilk haftalarda olumlu davranış gösteremezken 4. haftadan itibaren olumlu davranış gösteren öğrenci sayısı artmış, 5 hafta ile birlikte öğrencilerin büyük çoğunluğu olumlu davranış göstermiştir. Öğrenciler ilk haftalarda yaşlılara kısa cevaplı sorular sormuş, ilerleyen haftalarda ortama uyum sağladıkça daha uzun cevaplı sorular sormaya başlamışlardır.

“Birlikte etkinlik yapılacağı zaman öğrenci yaşlıların da fikirlerini alıyor” maddesine göre, öğrenciler ilk haftadan itibaren olumlu davranış göstermişlerdir. Her etkinlikten önce yaşlılara bu etkinliğin yapılmasını isteyip istemediklerini sormuşlardır.

“Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken sabırlı davranıyor” maddesine göre; erkek öğrencilerin tamamı ilk hafta olumlu davranış gösteremezken ikinci haftadan itibaren bütün erkek öğrenciler olumlu davranmıştır. Öğrencilerin sabırsız oldukları sürekli gitmek istediklerini ve sıkıldıklarını belirtmelerinden anlaşılmıştır. Kız öğrenciler ilk haftadan itibaren olumlu davranış gösterse de 4. hafta bir kız öğrenci olumsuz davranış göstermiştir.

“Yaşlılar bu öğrencinin değerinin farkındalar”, “Yaşlılar öğrenciyle konuşurken nezaket kurallarına uyuyor” ve “İletişimde yaşlılar öğrenciyle empati kuruyor” maddelerine göre; ilk haftadan itibaren yaşlılar olumlu davranış göstermişlerdir. Kayıt dışı yapılan

görüşmeler neticesinde, yaşlılar sık sık gençlerin geleceğimizin için çok değerli olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca yaşlıların hayat tecrübelerinin onların nazik davranışlarında etkili olduğu düşünülmektedir ve ziyaretlerden memnuniyet duydukları için daha olumlu davrandıkları gözlemlenmiştir.

“Yaşlılar kendilerinin toplumdaki değerinin farkındadır” maddesine göre; yaşlılarının sık sık başka okullardan da yapılan ziyaretler sebebiyle kendilerini önemli gördükleri gözlenmiştir.

“Yaşlılar öğrenci konuşurken onu dikkatle dinliyor” ve “Öğrenci yaşlılar ile konuşurken açık ve anlaşılır bir dil kullanıyor” maddelerine göre; yaşlıların ve öğrencilerin tüm haftalarda olumlu davranış gösterdiği görülmüştür. Yaşlıların ve öğrencilerin ön öğrenmelerinin yeterli düzeyde olması bu olumlu davranışın sebebi olarak görülmüştür.

Ziyaret sona erdiğinde öğrenciler ile kayıt dışı yapılan görüşmeler neticesinde, öğrencilerden birisi “İlk zamanlarda yaşlıların neden huzurevinde kalmak istediğini anlayamıyordum ama artık anlayabiliyorum. Burada kendilerini yalnız hissetmiyorlar. Evlerinde kimse onlarla ilgilenmiyor. Ben ilerde babamı ve annemi asla huzurevine bırakmayacağım. Bence anne ve babasını huzurevine bırakan kişilere ceza verilmeli” demiştir. Diğer öğrenciler de bu öğrenciye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Bunun yanında öğrencilerle yapılan kayıt dışı görüşmelerde elde edilen bilgilere göre; ziyaretler sırasında ilk haftadan itibaren hiçbir olumsuz davranış göstermeyen öğrencilerin önceden sık sık huzurevi ziyaretleri gerçekleştirdikleri ve bu konuda deneyimli oldukları öğrenilmiştir. İletişimi diğer öğrencilere göre daha güçlü olan öğrencilerin ise ailelerindeki yaşlılarla sık sık görüştüğü tespit edilmiştir. İlk defa ziyarette bulunan öğrenciler ise; ilk hafta ne yapacağını bilemediğini, heyecanlandığını ve sıkıldığını belirtmiş, devam eden haftalarda daha rahat hareket ettiğini ve ziyaretleri tekrar etmek istediklerini söylemişlerdir. Ayrıca kendi yakınlarını huzurevlerine yerleştirmeye kesinlikle karşı olduklarını ve yerleştiren kişilere de kızgın olduklarını dile getirmişlerdir.

Yaşlılar ile yapılan kayıt dışı görüşmelerde ise; öğrencilerin kalabalık gruplar halinde gelmelerinden rahatsızlık duyduklarını, etkinliklerin kısa süreli olmasını istediklerini, müzikli etkinliklerden hoşlandıklarını, aynı öğrencilerle karşılaşmaktan memnun olduklarını ve bu ziyaretlerin devam etmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Ayrıca öğrenci velileri ile izinler sırasında yapılan görüşmelerde veliler, “çocuğumu böyle bir araştırmaya dâhil ettiğiniz için çok teşekkür ederim”, “bu çalışmayı her yıl tekrar edin”, “bizim yapabileceğimiz bir şey var mı?”, “bu çalışma sayesinde çocuğumun yaşlıları daha iyi anlayacağına inanıyorum” gibi destekleyici konuşmalar yaparak bu konuda ne kadar istekli olduklarını göstermişlerdir.

4.2. Araştırma Sorularının İncelenmesi

Bu kısımda araştırma soruları çerçevesinde elde edilen sonuçlar tek tek incelenmiş ve öğrencilerden beklenen davranışların gözlenip gözlenmediği belirlenmeye çalışılmıştır.

4.2.1. Öğrencilerin Yaşlılarla Birlikte İken Kendilerini Rahat Hissetme Durumu

“Yaşlılarla birlikte iken kendisini rahat hissetme durumu nasıldır?” sorusuna cevap aramak için; “öğrenci içinde bulunduğu ortamda kendisini rahat hissediyor” maddesine göre değerlendirme yapılmıştır. Gözlem sonucuna bakıldığı zaman ilk hafta sadece 20 öğrenciden 10’u kendisini rahat hissetmiştir. Bu 10 öğrencinin de 8’ini kız öğrenciler oluşturmuştur. İlerleyen haftalarda bu sayı gittikçe artmış 5. hafta ile birlikte öğrencilerin tamamı uyum sağlayabilmiştir. Ancak 4 erkek öğrenci uyum problemi, ilgisiz davranma gibi değişik nedenlerle araştırmadan ayrılmıştır. Bu durum gösteriyor ki, kız öğrencilerin sosyal ortamlara uyum durumu erkek öğrencilere göre daha olumlu durumdadır. Bunun yanında erkek öğrenciler de aynı ortama girmeye devam ettiğinde uyum problemini çözmüşlerdir. Ancak 4 öğrenci alışmakta güçlük çektiğinden araştırmadan ayrılmak zorunda kalmıştır.

4.2.2. Öğrencilerin Kendilerini İfade Etme Becerileri

Öğrencilerin ziyaretlerde kendilerini ifade etme durumlarını incelemek için; “Öğrenci düşüncelerini ifade edebiliyor” maddesine bakılmıştır. İlk hafta öğrencilerden sadece 2’si düşüncelerini ifade etmekte güçlük çekmezken 5. hafta itibariyle öğrencilerin tamamının olumlu davranış gösterdiği görülmüştür. Kendilerini ifade etmekte güçlük çekmeyen öğrenciler daha önce de huzurevi ziyaretinde bulduklarını belirtmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çabuk ilerleme kaydettiği tespit edilmiştir.

4.2.3. Öğrencilerin Yaşlılarla Empati Kurma Becerileri

Öğrencilerin empati becerilerinin ne yönde olduğuna incelemek için; “Öğrenci yaşlılarla empati kuruyor” ve “Öğrenci yaşlıların neler hissettiklerini anlayabiliyor”

maddelerine bakılmıştır. İlk hafta 20 öğrenciden 13'ü, ancak ikinci hafta tamamı bu konuda olumlu davranış göstermiştir. Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında ilk hafta belirgin bir fark tespit edilememiştir. Buna bir öğrencinin "ilk zamanlarda yaşlıların neden huzurevinde kalmak istediğini anlayamıyordum ama artık anlayabiliyorum. Burada kendilerini yalnız hissetmiyorlar" sözlerine diğer öğrencilerinde katıldıklarını belirtmeleri kanıt olarak görülmüştür.

4.2.4.Öğrencilerin Yaşlılarla Konuşurken Sergiledikleri Davranışlar

"Öğrenciler yaşlılarla konuşurken nasıl bir davranış sergiliyor?" sorusunu cevaplamak için; "Öğrenci yaşlılarla konuşurken nezaket kurallarına uyuyor", "Öğrenci yaşlılar ile konuşurken açık ve anlaşılır bir dil kullanıyor", "Öğrenci yaşlılarla konuşurken onları dikkatle dinliyor", "Öğrenci yaşlılar ile konuşurken bağırmeden onların duyabileceği şekilde konuşuyor", "Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken saygılı davranmaya dikkat ediyor" ve "Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken sabırlı davranıyor" maddeleri incelenmiştir. Bu konuda öğrencilerin dikkate değer bir olumsuz davranışına rastlanamamıştır. Yalnız ilk hafta erkek öğrencilerden 3'ü sabırsız davranmıştır. Bu öğrenciler daha sonraki haftalarda araştırmadan ayrılmıştır. Bunun dışında küçük problemler yaşansa da genel olarak sonucu değiştirecek öneme sahip problemlerin yaşanmadığı sonucuna varılmıştır.

4.2.5. Öğrencilerin Yaşlılarla Birlikteyken Zamanı Değerlendirme Durumu

Öğrencilerin yaşlılar ile birlikte iken zamanı nasıl geçirdiğini analiz etmek için; "Öğrenci yaşlılarla birlikte keyifli vakit geçirebiliyor", "Öğrenci yaşlılarla birlikte vakit geçirirken yeni şeyler öğrenebiliyor" "Öğrenci yaşlılar ile ilgilenirken sorumluluk almaktan kaçınmıyor", "Öğrenci yaşlılar ile vakit geçirirken zamanı verimli kullanıyor" ve "Öğrenci yaşlılara konuşma olanağı verecek sorular soruyor" maddeleri incelenmiştir. Bu maddelerden "Öğrenci yaşlılarla birlikte keyifli vakit geçirebiliyor" ve "Öğrenci yaşlılarla birlikte vakit geçirirken yeni şeyler öğrenebiliyor" maddelerinde herhangi bir olumsuzlukla karşılaşılmazken diğer maddelere bakıldığında ilk haftalarda sorunlar yaşanmıştır. Yaşanan olumsuzlukların ön öğrenmelerinin yetersiz olmasından ve planda yaşanan aksaklıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. 5. hafta ile birlikte bütün öğrenciler olumlu davranış sergilerken kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çabuk olumlu değişim gösterdiği gözlenmiştir.

4.2.6. Öğrencilerin Yaşlıların Toplumsal Değeri Hakkındaki Görüşleri

Öğrencilerin yaşlıların toplumsal değeri hakkındaki görüşlerinin ne yönde olduğunu ölçmek için; “Öğrenci yaşlılarla birlikte vakit geçirirken yeni şeyler öğrenebiliyor”, “Öğrenci yaşlıların toplum için değerinin farkındadır”, “Öğrenci yaşlılarla konuşurken onları dikkatle dinliyor” ve “Birlikte etkinlik yapılacağı zaman öğrenci yaşlıların da fikirlerini alıyor” maddeleri incelenmiştir. Bu maddelere göre öğrencilerin ilk haftadan itibaren olumsuz bir davranışına rastlanamamıştır. Bunun sonucu olarak öğrencilerin bu konudaki ön öğrenmelerinin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

4.2.7. Yaşlıların Öğrencilerle Birlikte Olmaktan Duyduğu Memnuniyet

Yaşlıların öğrencilerle birlikte olmaktan memnun olma durumlarını analiz etmek için; “Yaşlılar bu öğrencinin değerinin farkındalar”, “Yaşlılar öğrenciyle konuşurken nezaket kurallarına uyuyor”, “İletişimde yaşlılar öğrenciyle empati kuruyor”, “Yaşlılar öğrenci konuşurken onu dikkatle dinliyor” maddelerine bakılmıştır. Bu konuda herhangi bir olumsuz durumla karşılaşılmamıştır. Bunda da yaşlıların yapılan ziyaretlerden duyduğu memnuniyetin ve iletişim konusundaki deneyimlerinin etkisinin olduğu düşünülmektedir.

4.2.8. Cinsiyet Farkının Yaşlılar ile İletişimdeki Etkisi

Yapılan gözlemler sonucunda cinsiyet farkının yaşlılarla iletişimde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Kız öğrenciler ziyaretlere devam etme ve ziyaret sırasında beklenen davranışları gösterme konusunda anlamlı bir şekilde erkek öğrencilerden farklılaşmışlardır.

4.2.9. Kayıt Dışı Gözlemler

Öğrencilerle ziyaretler sırasında yapılan görüşmelerde; ilk ziyaretlerinin kendileri için çok fazla anlam ifade etmediğini, ancak ikinci ziyaretten itibaren ziyaretten dolayı daha mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Hem kız hem erkek öğrencilerden yaşlılarla iletişimi diğer öğrencilere göre daha güçlü olan öğrencilerin daha önce huzurevine gittikleri veya ailelerindeki yaşlılarla sık sık iletişim kurdukları anlaşılmıştır. Öğrenciler huzurevinde bu yaşlılara çok iyi bakıldığını düşünseler de kendi yakınlarını buralara yerleştirmeye karşı çıkmışlardır.

Araştırma sorularının içinde yer almamasına rağmen karşılaşılan diğer bir durum ise, öğrencilerin ailelerinin bu konudaki olumlu yaklaşımı olmuştur. Öğrenci velilerinin bu

ziyaretler konusundaki istekli ve teşvik eden davranışları neticesinde öğrencilerin araştırmaya katılmaya devam etmede daha kararlı oldukları gözlenmiştir. Ziyaretleri yarıda bırakan 4 öğrencinin de başlangıçta velilerinin ısrarı neticesinde araştırmaya katıldıkları anlaşılmıştır.

Yaşlılar ise aynı öğrencilerin her hafta kendilerini görmeye gelmelerinden memnun olduklarını, ancak gruptaki öğrenci sayısının daha az olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Kalabalık gruplar halinde geldiği zaman mutlu olsalar da yorulduklarını dile getirmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç ve Tartışma

Yapılan araştırma neticesinde öğrencilerin bir kısmının ziyaretin ilk haftasında yaşlılarla birlikte iken rahat olamadıkları gözlenmiştir. Bunun nedeninin huzurevi ortamında ilk defa bulunmaları sonucunda davranışlarını içsel olarak düzenleyememelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak ziyaretler devam ettikçe öğrencilerin kendilerini daha iyi hissettikleri ve ortama uyum sağladıkları görülmüştür.

Öğrenciler ilk hafta yaşlılara karşı kendilerini ifade etme konusunda yetersiz kalmışlardır. Yine ziyaretler devam ettikçe ve yaşlılarla kaynaştıkça aralarındaki bağ güçlenmiş ve duygularını rahatlıkla ifade etmeye başlamışlardır. Bu sonuç; Büyüközdemir'in (2008) sosyal gelişimi ölçmeye yönelik yaptığı çalışmasında yer alan kendini rahat ifade edebilme kazanımına ulaştıkları yönündeki bulgusuyla paralellik göstermektedir. Ayrıca Noz'un (2018) kendini ifade etme ve iletişim kurma, Riggio'nun sözel ifade kurabilme, Akkök'ün (1996) ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerine sahip oldukları yönündeki tespitleri ile de benzeşmektedir.

Ziyaretin birinci haftasında öğrencilerin bir kısmı yaşlılar ile empati kuramazken ikinci haftadan itibaren bu durum olumlu yönde değişim göstermiştir. Bu sonuç ile Akkök'ün (1996) başkalarının duygularını anlama, Fair ve Whirter (2002) ile Arpacı ve Şahin'in (2015) çalışmalarında amaçladıkları empati becerilerinin geliştiği yönündeki bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmanın ilk haftalarında öğrenciler etkinlikler ile ilgili sorumluluk almaktan kaçınırken daha sonraki haftalarda daha çok sorumluluk almaya başlamışlardır. Bu sonuçlar sosyal gelişim ile ilgili yapılan çalışmalardan Akkök (1996) ile Fair ve Whirter'in (2002) sorumluluk alma becerileri konusundaki sonuçları ile uyumaktadır.

Öğrenciler ilk haftalarda yaşlılar ile iletişim kurarken kısa cevaplı sorular yöneltmiş, fakat ilerleyen haftalarda daha çok konuşma olanağı verecek sorular sormuştur. Bu sonuç da Arpacı ve Şahin (2015) ile Fair ve Whirter'in (2002) iletişim becerilerini geliştirme konusundaki kazanımları ile örtüşmektedir.

Bu sonuçlara bakıldığında, huzurevi ziyaretlerinin kısa süreli olması öğrencilere yeterli ve istenilen düzeyde beceri kazandıramamaktadır. Öğrencilerin ortama uyum göstermesi ve beklenen davranışları kazanabilmesi için ziyaretlerin daha uzun tutulması gerekmektedir.

Öğrencilerin yaşlılara karşı davranışlarına bakıldığında ise, küçük sorunlar yaşansa da genel olarak sonucu değiştirecek bir olumsuzlukla karşılaşılmamıştır. Öğrencilerin bu konuda yeterli hazırbulunuşluk seviyesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenciler yaşlılara değer vermekte ve onları toplumun hazineleri olarak görmektedir. Onların verdiği öğütlere değer vererek bilgi birikimlerinden yararlanmaya çalışmışlardır. Bu da Arpacı ve Şahin'in (2015) ilgi ve saygı gösterme, Akkök'ün (1996) başkalarının görüşlerini almaya çalışma becerilerine sahip oldukları yönündeki sonuçlarıyla benzeşmektedir.

Öğrencilerin yaşlılar ile birlikte iken ilk haftalarda verimli zaman geçirememelerinin sebebi olarak hazırbulunuşluklarının yeterli olmadığı ve ortama alışmamış oldukları anlaşılmıştır. Ancak ilerleyen haftalarda bu sorun da ortadan kalkarak öğrencilerin yaşlılarla verimli zaman geçirdikleri tespit edilmiştir.

Yaşlılar bu ziyaretlerden memnun olduklarını, aynı öğrencilerle karşılaşmanın onları mutlu ettiğini ve bu öğrencilerle bağ kurabildiklerini açıklasalar da öğrenci sayısının daha az olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca etkinliklerden müzikli etkinlikleri daha çok sevdiklerini dile getirmişlerdir.

Araştırma sonucu göstermiştir ki kız öğrenciler genel olarak olumlu davranış gösterme ve ziyaretlere katılmaya isteklilikte erkek öğrencilere göre daha etkili olmuşlardır. Bu konuda iki cins arasında anlamlı bir fark olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum, Karabulut'un (2018) yaptığı çalışmanın 'kız çocuklarının sosyal beceri düzeyleri erkek çocuklara göre daha yüksektir' sonucu ile uyumluluk göstermiştir.

Öğrenciler yaşlıları huzurevinde ziyaret etmekten memnun olsalar da kendileri yakınlarını buralara yerleştirmeye karşı olduklarını belirtmişlerdir. Huzurevinin koşulları ne kadar iyi olursa olsun burada kalan yaşlıların kendilerini yalnız ve mutsuz hissettiğini düşünmektedirler. Ziyaretler sırasında yaşlıların duyduğu memnuniyet nedeniyle ziyaretlere devam etmeye gönüllü oldukları görülmüştür.

Öğrenci velileri de ders dışı etkinlik olarak gerçekleştirilen bu ziyaretlerden memnun olduklarını, bu ziyaretler sayesinde çocuklarının yaşlıları daha iyi anlayacaklarına

inandıklarını ve tekrar bu tür çalışmaların yapılmasını istediklerini bildirmişlerdir. Bu da velilerin ders dışı etkinliklerin sosyal gelişime katkı sağlamasını desteklediklerini ve önemli bulduklarını göstermiştir.

Bu çalışmayı şimdiye kadar yapılmış çalışmalardan ayıran en önemli özellik herhangi bir ders kapsamında yapılmamış olması, okul saatleri dışında gerçekleştirilmesi ve ziyaretin aynı öğrencilerle birden fazla kez tekrarlanmış olmasıdır. Bu durum göstermektedir ki; öğrenciler herhangi bir not beklentisi olmadan kendilerine ayırdıkları zamanı bu tür etkinliklere harcamaktan kaçınmamaktadır. Bu tür etkinlikler çoğu zaman ders saatleri dâhilinde yapıldığında, öğrencilerin yeterince odaklanamadıklarından dolayı verimli olamadığı ve istenilen kazanımları kazanamadıkları gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak bu araştırma sonucunda öğrencilerin durumu formaliteleştirmeden bu etkinliklere katılmak istedikleri görülmüştür.

Araştırmanın genel sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin huzurevi ziyaretleri neticesinde empati, sorumluluk, iletişim, kendini ifade edebilme, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerinin geliştiği görülmüştür. Ayrıca ziyaretler devam ettikçe öğrencilerde kendine güven duygusu da gelişme göstermiştir. Araştırma sonucunda kız öğrencilerin sosyal beceriler ve uyum konusunda erkek öğrencilerden daha etkili oldukları görülmüştür. Yine de erkek öğrenciler de aynı ortamda birden fazla kez bulunduğu kolayca uyum sağlamıştır. Uyum sağlayamayan 4 erkek öğrenci de araştırmadan çıkmayı tercih etmiştir.

5. 2. Öneriler

Ülkemizde okullar tarafından çok sayıda ders dışı etkinlik gerçekleştirilse bu etkinliklerin çocuklar üzerinde bıraktığı etkiye yönelik yeterli düzeyde araştırmaya ulaşılamamıştır. Yapılan etkinliklerin etkilerinin bilinmesi daha sonraki etkinlikleri planlama açısından yol gösterici olacaktır. Bu nedenle konu hakkında daha fazla araştırma yapılmasına ve etkinliklerin öğrenciler üzerinde bıraktığı etki konusunda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

Bu çalışma öğrencilerin ders dışı etkinliklere okul saatleri dışında da herhangi bir not kaygısı olmadan gönüllü olarak katılmak istediklerini göstermiştir. Bu nedenle etkinlikleri düzenlerken akademik programı aksatmadan bu tür etkinliklerin düzenlenebileceği kanıtlanmıştır. Ayrıca huzurevi etkinliği gibi etkinliklerde ulaşılmak istenen hedeflere tek bir ziyaretle ulaşılamayacağı, bu nedenle ziyaretlerin daha sık yapılması gerektiği anlaşılmıştır.

Ergenlik dönemindeki öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesi için huzurevleri dışındaki sosyal kurumların da ziyaret edilmesi gerekir.

Huzurevi ile ilgili etkinlikler gerçekleştirilirken dikkat edilmesi gereken konular ise şu şekilde belirlenmiştir;

- Huzurevinde kalan yaşlı sayısına göre öğrenci sayısının ayarlanması,
- Huzurevinin mevcut durumuna göre etkinliklerin neler olacağı ve sürelerinin belirlenmesi,
- Huzurevi ziyaretlerinin yılda bir kez değil, daha fazla sayıda gerçekleştirilmesi,
- Yapılan ziyaretlerin çok kısa veya çok uzun aralıklarla yapılmaması. Bunun yerine ayda bir kez olacak şekilde huzurevi günlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahioglu-Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10. Erişim adresi: http://www.kefdergi.com/pdf/19_1/ocak_2011_dergi.pdf#page=5
- Akfırat, F. Ö. (2004). Yaratıcı dramının işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1). Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/159207>
- Akın, M. F. (2011). *Toplumsallaşma sözlüğü*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Akgül, H. Ve Yeşilyaprak, B. (2018). Yalnızlığı azaltma psiko-eğitim programının yaşlıların yalnızlık düzeyine etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 11-52. Erişim adresi: <https://doi.org/10.26466/opus.401331>
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi: MÖ 1000-MS 2015*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akkök, F. (1996). İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi. *Öğretmen elkitabı*. Ankara: MEB Basımevi.
- Aktaş, H. İ. (2018). *Türk eğitim sisteminin sorunlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alptekin, S. (2010). *Akranların sosyal becerilere model olduğu doğrudan öğretimin zihinsel engelli öğrencilerin sosyal becerileri kazanması, sürdürmesi, genelmesi ve sosyal kabulüne etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Altıparmak, S. (2009). Huzurevinde yaşayan yaşlı bireylerin yaşam doyumu, sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 23(3), 159-164.
- Arkün, S. ve Seferoğlu, S. S. (2010). Gençlere topluma hizmet bilinci kazandırma çalışmaları: Üniversiteden örnek uygulamalar. *7. Eğitimde İyi Örnekler Konferansı*, 17-18.

- Arpacı, F. ve Şahin, F. T. (2015). Yaşlı bireylerin yaşlı ve çocuk etkileşimine ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 231-246. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tsadergisi/issue/21494/230432>
- Bacanlı, H. (2015). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bahar, G., Bahar, A. ve Savaş, H. A. (2009). Yaşlılık ve yaşlılara sunulan sosyal hizmetler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 85-98. Erişim adresi: http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/77381/29913/7._ya%C5%9Fl%C4%B1k_ve_ya%C5%9Fl%C4%B1lara_sunulan_sosyal.pdf
- Barsbay, M. Ç. (2018). Türkiye’de politika belgelerinde yaşlılara yaklaşımın değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(14). 257-280. Erişim adresi: <http://iibfdergi.ibu.edu.tr/index.php/ijesr/article/view/1129>
- Başal, H.A. (2004). *Gelişim ve psikoloji*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başar, M. (2011). Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetiminde örtük program. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Başar, M., Akan, D. ve Çankaya, İ. (2014). Örtük program çerçevesinde okul yöneticilerinin yönetsel uygulamalarının değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 239-263. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17556/jef.75036>
- Bauer, B. W., Capron, D. W., Ward-Ciesielski, E., Gustafsson, H. C. Ve Doyle, C. (2018). Extracurricular activities are associated with lower suicidality through decreased thwarted longing in young adults. *Archives of suicide research*, 22(4), 665-678. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/13811118.2018.1427162>
- Baybaş, B. K. (2017). *Huzurevinde kalan yaşlı bireylerin iletişim ihtiyaçlarının karşılanmasında huzurevi çalışanlarının rolü: Eskişehir’de bir huzurevi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Can, G. (2018). Kişilik gelişimi. B. Yeşilyaprak (ed.). *Eğitim psikolojisi (Gelişim öğrenme-öğretim)* (197-230). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 62-71. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article/file/203240>
- Canatan, K. (2011). *Beden sosyolojisi*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Celkan, H. Y. (2010). Eğitimin tarihsel gelişimi. M. Ç. Özdemir (ed.). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ceylan, H. (2015). Sosyal değerden sosyal soruna yaşlılık: Geleneksel toplumdaki modern topluma değişen yaşlılık algısı. *Modern hayat ve yaşlılık*, 25-53.
- Chambers, E. A. ve Schreiber, J. B. (2004). Girls' academic achievement: Varying associations of extracurricular activities. *Gender and Education*, 16(3), 327-346. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/09540250042000251470>
- Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B., ve Lindsay, J. J. (1999). Relationships between five after-school activities and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 91(2), 369-378. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0663.91.2.369>
- Cüendioğlu, D. (2018). *Cenab-ı aşk*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Çiftçi, N. (2003). Kohlberg'in bilişsel ahlak gelişimi teorisi: Ahlak ve demokrasi eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-77. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/ded/issue/29200/312608>
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig*, (37), 155-174. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/bilig/issue/25369/267789>
- Değerler Eğitimi yönergesi. (2010). http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_0/0909360degeleregitimi.pdf.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63, 19-21. Erişim adresi: <http://www.ctf.edu.tr/Stek/pdfs/63/6302.pdf>

- Doğan, Y. (2007). İlköğretim çağındaki 10-14 yaş grubu öğrencilerinin gelişim özellikleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), 155-187. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/sosbilder/issue/23133/247102>
- Doğrusever, C. (2015). *Ön ergenlerin internet bağımlılığının yalnızlık, sosyal beceriler ve bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Eccles, J. S., Barber, B. L., Stone, M. ve Hunt, J. (2003). Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of social issues*, 59(4), 865-889. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1046/j.0022-4537.2003.00095.x>
- Ekici, S., Bayrakdar, A. ve Uğur, A. O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 430-444. Erişim adresi: <http://www.insanbilimleri.com>
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ellis, A. K. (2015). *Eğitim programı modelleri*. A. Arı (Çev. Ed.). Konya: Eğitim Yayınevi
- Erbil, N., Divan, Z., ve Önder P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 10(10), 7-16. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/spcd/issue/21098/227215>
- Erdem, E. (2018), *Birleştirilmiş ve müstakil sınıflı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin öğrencilerin sosyal becerilerine ilişkin görüşleri*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Erden, M. ve Akman, Y. (2014). *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme-öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde "program" geliştirme*. Ankara: Edge Akademi.
- Fair, C. A. ve McWhirter, J. J. (2002). BLOCKS: Building lives on cooperative know ledge skills. Trainer's manual and student workbook. *Unpublished Treatment Manual Manuscript*. Arizona State University Tempe. AZ.

- Finn, J. D. ve Rock, D. A. (1997). Academic success among students at risk for school failure. *Journal of Applied Psychology*, 82(2), 221-234. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0021-9010.82.2.221>
- Fischer, L. (1977). The constitution and the curriculum, L. Rubin (Ed.) *Curriculum Handbook (Abridged edition)*.
- Gardiner, C., Geldenhuys, G., ve Gott, M. (2018). Intervention to reduce social isolation and loneliness among old people: an integrative review. *Health & social care in the community*, 26(2), 147-157. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/hsc.12367>
- Gardner, M., Roth, J. Ve Brooks-Gunn, J. (2011). Sports participation and juvenile delinquency: The role of the peer context among adolescent boys and girls with varied histories of problem behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 1(S), 19-37. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0014063>
- Gerber, S. B. (1996). Extracurricular activities and academic achievement. *Journal of Research & Development in Education*, 30(1), 42-50. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1997-02671-005>
- Gilman, R. (2001). The relationship between life satisfaction, social interest, and frequency of extracurricular activities among adolescent students. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(6), 749-767. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1012285729701>
- Giroux, H. A. (1983). Theories of reproduction and resistance in the new sociology of education: A critical analysis, *Harvard Educational Review*(53), (3), 261-293. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17763/haer.53.3.a67x4u33g7682734>
- Gresham, F. M. Ve Elliott, S. N. (1984). Assessment and classification of children's social skills: A review of methods and issues. *School Psychology Review*, 13(3), 292-301. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1985-03710-001>
- Gürses, İ. ve Kılavuz, M. A. (2011). Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 153-166. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/uluifd/issue/13477/162785>

Hargie, O. D. W. (1997). *The handbook of communication skills*. London and New York: Psychology Press.

Havighurst, R. J. (1948). *Development altasks and education*. Chicago, IL, US: University of Chicago Press.

Holland, A. ve Andre, T. (1987). Participation in extracurricular activities in secondary school: What is known, what needs to be known?. *Review of Educational Research*, 57(4), 437-466. Erişim adresi: <https://doi.org/10.3102%2F00346543057004437>

Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri Yönetmenliği. (2001, 21.02). *Resmi Gazete*. (24325).

Bilişsel gelişimin tanımı ve önemi. (t.y.). erişim adresi: <http://www.cocukgelisimi.gen.tr/cocukgelisimi/bilisselgelisim/247-bilissel-gelisimin-tanimive-onemi.html>

AYNA-Aktif yaşam için nesiller arası etkileşim projesi (2013, 19 Temmuz). Erişim adresi: <http://yasam.ankara.edu.tr/event-items/ayna-aktif-yasam-icin-nesiller-arasi-etkilesim-modeli-projesi/>

Yaşlı destek programı. (2016). Erişim tarihi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/EYHGM/Projeler/Yasli-Destek-Programi-YADES-20162018.pdf>

İçli, G. (2010). Yaşlılar ve yaşlılığın değerlendirilmesi: Denizli ili üzerine niteliksel bir araştırma. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 3(1-2), 1-13. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/203211>

---(2017). Yavaşlayan kentler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10(2), 67-75. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/yasad/issue/30342/305743>

İnal, K. ve Kaymak, M. (2014). Toplum ve eğitim ilişkisinin bilimi: Eğitim sosyolojisi. M.Ç. Özdemir (Ed.) Eğitim sosyolojisi (2-36). Ankara: Pegem Akademi.

Jackson, P. W. (1990). *Life in classrooms*. Teachers College Press.

- Kabaday, A. ve Aladağ, K. S. (2010). Farklı ilköğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ahlaki gelişimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 878-898. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423936668.pdf>
- Kapkın, B. (2018). *Etkinlik temelli değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Kaplan, E. (2005). İlköğretim öğrencilerinin tarihsel düşünce becerilerinin sözlü tarih çalışmalarıyla geliştirilmesi. Erişim adresi: dSPACE.sozlutarikh.org.tr
- Karakaş-Özür, N.& Şahin, S. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Karabulut, A. G. (2018). *Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş çocukların sosyal becerileri ile ebeveynlerinin ihmalcı davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Koç, M., Yavuzer, Y., Demir, Z. ve Çalışkan, M. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın.
- Konuk, D. (2006). *Zonguldak il merkezinde 7-11 yaş grubu işitme engeli olan ve olmayan çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 336-353. Erişim adresi: <https://doi.org/10.7884/teke.151>
- (2016). İlköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklerini tercih etme nedenleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 46-61. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/befdergi/issue/23174/247543>
- KPSS gelişim psikolojisi. (2018). Pegem Akademi: Ankara.

- Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/dpusbe/issue/4752/65286>
- Mahoney, J. L.ve Cairns, R. B. (1997). Do extracurricular activities protect against teary school dropout?. *Development alpsychology*, 33(2), 241. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.33.2.241>
- Massoni, E. (2011). Positive effects of extracurricular activities on students. *Essai*, 9(1), 27. Erişim adresi: http://dc.cod.edu/essai/vol9/iss1/27?utm_source=dc.cod.edu%2Fessai%2Fvol9%2Fis1%2F27&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Marsh, H.ve Kleitman, S. (2002). Extracurricular school activities: The good, the bad, and the non linear. *Harvard educational review*, 72(4), 464-515. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17763/haer.72.4.051388703v7v7736>
- Marsick, V. J.ve Volpe, M. (1999). The nature and need for informal learning. *Advances in developing human resources*, 1(3), 1-9. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177%2F152342239900100302>
- Marsick, V. J.ve Watkins, K. E. (2001). Informal and incidental learning. *New directions for adult and continuing education*, 2001(89), 25-34. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1002/ace.5>
- Martinez, A.,Coker, C., McMahon, S. D.,Cohen, J., ve Thapa, A. (2016). Involvement in extracurricular activities: Identifying differences in perceptions of school climate. *The Educational and Developmental Psychologist*, 33(1), 70-84. DOI: <https://doi.org/10.1017/edp.2016.7>
- Matson, J. L.,Matson, M. L., ve Rivet, T. T. (2007). Social skills treatments with children with autisms pectrum disorders. *Behavior Modification*, 31, 682-707. DOI: <https://doi.org/10.1177%2F0145445507301650>

- Miller, D. G. (2016). The impact of formal extracurricular activities on satisfaction and attitudes-toward-school among at-risk adolescents. *Concordia University-Portland*. Erişim adresi: http://commons.cu-portland.edu/gradproj/39?utm_source=commons.cu-portland.edu%2Fgradproj%2F39&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Milli eğitim bakanlığı eğitim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği. (2017, 8 Haziran) *Resmi Gazete*. (30090).
- Milli eğitim bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname. (2011, 14 Eylül). *Resmi Gazete*. (28054). 1-15.
- Milli eğitim temel kanunu. (1973, 14.06). *Resmi Gazete*. (14574). 5101-5113.
- Noz, H. (2018). *Sosyal becerilerin öğretimine ve sosyal becerilerin öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle yönelik öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Ornstein, A. C. Ve Hunkins, F. P. (2016). *Eğitim programı: Temeller, ilkeler ve sorunlar*. A. Arı (Çev. Ed.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Önalın, F. A. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58. Erişim adresi: <http://www.yader.org/index.php/yader/article/view/yader.2006.004>
- Özçelik, D. A. (2014). *Eğitim programları ve öğretim: (genel öğretim yöntemi)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, M. B. (2008). *Beden eğitimi dersi ve faaliyetlerini ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589. doi:10.5455/cap.20120433
- Özdemir, Y.& Çok, F. (2016). Ergenlikte özerklik gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36).

- Özkan, Z. (2014). *Hafif derecede zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi etkinliklerinin motor, sosyal beceriler ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Özyer, H. (2015). *Yaşlılık sorunu ve bir çözüm olarak huzurevi (Konya Dr. İsmail Işık Huzurevi örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Paykoç, F. (2007). Affective development education and values: the Turkish case. N. P. Terzis (Ed.), *Education and Values in the Balkan Countries (89–104)*. Thessaloniki, Greece: Publishing House Kyriakidis Brothers.
- Reeves, D. B. (2008). The learning leader/the extracurricular advantage. *Learning*, 66(1), 86-87. Erişim adresi: <https://static1.squarespace.com/static/56a6ae1c22482e2f99869834/t/5798bdd11b631681e088c68/1469627857856/The+Extracurricular+Advantage.pdf>
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/buy/1987-00174-001>
- Rogoff, B., Callanan, M., Gutierrez, K. D. Ve Erickson, F. (2016). The organization of informal learning. *Review of Research in Education*, 40(1), 356-401. Erişim adresi: <https://doi.org/10.3102%2F0091732X16680994>
- Saqib, N. U., Raheem, M. A., Iqbal, M., Salman, M. Ve Shahzad, T. (2018). Effects of extracurricular activities on students. *National University of Sciences and Technology*.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21(1). 281-288. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/ataunisobil/issue/35347/425790>
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2009). Kişilik gelişimi. Alim Kaya (ed.) *Eğitim psikolojisi* (113-162). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Schaefer, D. R., Simpkins, S. D., ve Ettekal, A. V. (2018). Can extracurricular activities reduce adolescent/ethnic friendship segregation?. In *Social Networks and The Life Course* (pp. 315-339). Springer, Cham. Erişim adresi: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-71544-5_15

- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Selçuk, Z. (2018). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sökmen, D. Ç. (2008). *Huzurevinde kalan yaşlıların huzurevindeki yaşamlarına ilişkin algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Sönmez, V.ve Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Steinmann, I., Strietholt, R., ve Caro, D. (2018). Participation in extracurricular activities and student achievement: Evidence from german all-day schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 1-22. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/09243453.2018.1540435>
- Şahan, M. A. (2011). *İlköğretim okullarında öğrencisi olan velilerin yönetici ve öğretmenlerden beklentileri*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>
- Tagay, Ö., Baydan, Y., & Acar, N. V. (2010). Sosyal beceri programının (BLOKS) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3), 19-28. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/makusobed/issue/19435/206679>
- Tezcan, M. (2003). Gizli müfredat, eğitim sosyolojisi açısından bir kavram çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 53-59.
- Türnüklü, A. ve Şahin, İ. (2004). 13-14 yaş grubu öğrencilerin çatışma çözme stratejilerinin incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 45-61.
- Variş, F. (1996). Eğitimde program geliştirme. *Ankara: Alkım Yayıncılık*.
- (1998). *Eğitim bilimlerine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, F. (2015). Çocukların dünyasına yaşlıları dâhil etmek:“okul temelli kuşaklararası dayanışma modelleri”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 275-296. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tsadergisi/issue/21494/230434>

Yüksel, S. (2002). Örtük program. *Eğitim ve Bilim*. 27(126).

Zembat, R., Koçyiğit, S., Yavuz, E. A. ve Tunçeli, H. İ. (2018). Çocukların benlik algısı, mizaç ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(1), 548-567. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/teke/issue/36208/407461>

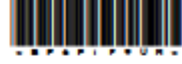
EKLER

Ek 1:Araştırma İzin Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/12/2018-157316

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 36380087-302.08.01-E.157316
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı/ Halime
ÇINAR

13/12/2018

Sayın Ali YILMAZ

İlgi : 01.11.2018 tarih ve 136126 sayılı yazı

İlgi yazımız gereği, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Tezli Yüksek Lisans programı Prof. Dr. Erdooğan KÖSE danışmanlığındaki 20155401008 numaralı öğrencisi Halime ÇINAR' ın "Ders Dışı Etkinliklerin Öğrencilerin Sosyal Gelişimine Etkisi (Huzurevi Etkinliği)" konulu bilimsel çalışması kapsamında, Antalya İli Manavgat İlçesinde bulunan Manavgat 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu' nda öğrenim gören öğrencilere ekte belirtilen ölçekleri uygulayabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Doç.Dr. Ramazan KARATAŞ
Müdür

Dağıtım:
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığına
Sayın Ali YILMAZ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.22996787
Konu : Anket Uygulaması

29.11.2018

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Halime ÇINAR'ın "**Ders Dışı Etkinliklerin Öğrencilerin Sosyal Gelişimine Etkisi (Huzurevi Etkinliği)**" adlı araştırmasını, Manavgat İlçesi 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulunda uygulama isteği ile ilgili 08/11/2018 tarih ve 37254 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 27/11/2018 tarihinde incelenerek "**Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi**" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca "**Ders Dışı Etkinliklerin Öğrencilerin Sosyal Gelişimine Etkisi (Huzurevi Etkinliği)**" isimli araştırmasını, Manavgat İlçesi 15 Temmuz Şehitler İmam Hatip Ortaokulu Öğrencilerine (huzurevi ziyaretinde bulunanlar), bahse konu Genelge ve çalışma takvimi doğrultusunda, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapılması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
29.11.2018

Mehmet GÜRCAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeles07@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksig.meb.gov.tr> adresinden 0f00-dfa6-3e39-b7b1-7e01 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Gözlem Formu

ARAŞTIRMACI GÖZLEM FORMU

Öğrencinin cinsiyeti: K () E () Öğrencinin yaşı: _____

Gözlem Maddeleri	Evet	Hayır
1. Öğrenci içinde bulunduğu ortamda kendisini rahat hissediyor.		
2. Öğrenci düşüncelerini ifade edebiliyor.		
3. Öğrenci yaşlılarla konuşurken nezaket kurallarına uyuyor.		
4. Öğrenci yaşlılarla empati kuruyor.		
5. Öğrenci yaşlılarla konuşurken açık ve anlaşılır cümleler kullanıyor.		
6. Yaşlılar öğrenciyle konuşurken açık ve anlaşılır cümleler kullanıyor.		
7. Öğrenci yaşlılarla birlikte keyifli vakit geçirebiliyor.		
8. Öğrenci yaşlılarla birlikte vakit geçirirken yeni şeyler öğrenebiliyor.		
9. Öğrenci yaşlıların toplum için değerinin farkında.		
10. Öğrenci yaşlılar ile ilgilenirken sorumluluk almaktan kaçınmıyor.		
11. Yaşlılar bu öğrencinin değerinin farkındalar.		
12. Yaşlılar öğrenciyle konuşurken nezaket kurallarına uyuyor.		
13. İletişimde yaşlılar öğrenciyle empati kuruyor.		
14. Öğrenci yaşlılar ile vakit geçirirken zamanı verimli kullanıyor.		
15. Yaşlılar kendilerinin toplumdaki değerinin farkında.		
16. Öğrenci yaşlılar konuşurken onları dikkatle dinliyor.		
17. Öğrenci yaşlılar ile konuşurken bağırmadan onların duyabileceği şekilde konuşuyor.		
18. Yaşlılar öğrenci konuşurken onu dikkatle dinliyor.		
19. Öğrenci yaşlılar ile konuşurken açık ve anlaşılır bir dil kullanıyor.		
20. Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken saygılı davranmaya dikkat ediyor.		
21. Öğrenci yaşlıların neler hissettiklerini anlayabiliyor.		
22. Öğrenci yaşlılara konuşma olanağı verecek sorular soruyor.		
23. Birlikte etkinlik yapılacağı zaman öğrenci yaşlıların da fikirlerini alıyor.		
24. Öğrenci yaşlılar ile birlikte iken sabırlı davranıyor.		

Diğer gözlemler:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Halime Çınar

Doğum Yeri ve Tarihi: Antalya/Manavgat- 1984

Eğitim Durumu

Lisans: Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

Nefise Yılmazipek Orta Okulu: Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Ali İhsan Barut Orta Okulu: Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Fatma Temel Turhan Anadolu Lisesi: Tarih Öğretmeni

İletişim

E-Posta Adresi: halime.cinar07@hotmail.com

Tarih:

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme kondu: 31-Tem-2019 13:53 +03
 NUMARA: 1156474745
 Kelime Sayısı: 17932
 Gönderildi: 1

DERS DIŞI ETKİNLİKLERİN
 ÖĞRENCİLERİN SOSYAL G... Halime
 Çınar tarafından

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik
%11	Internet Sources: %11 Yayınlar: %4 Öğrenci Ödevleri: N/A

alıntıları dahil et bibliyografyayı dahil et 5 kelime > çıkarılan eşleşmeler indir yenile yazdır
 mod: **raporu hızlı görüntüle (klasik)** Change mode

1% match (02-Kas-2012 tarihli internet)	http://bursafatihlisesi.k12.tr	
1% match (18-Mar-2019 tarihli internet)	https://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/sozlu-tarih-tutum-olcegi-stto-toad.pdf	
1% match (17-Haz-2015 tarihli internet)	http://www.j-humansciences.com	
<1% match (31-Tem-2019 tarihli internet)	http://yasam.ankara.edu.tr	
<1% match (08-Tem-2019 tarihli internet)	http://usbes2018.ahievran.edu.tr	
<1% match (15-Oca-2016 tarihli internet)	http://earsiv.arel.edu.tr	
<1% match (20-Ağu-2018 tarihli internet)	http://www.hedenegitimogretmenleri.com	
<1% match (12-Haz-2016 tarihli internet)	http://ehed.klu.edu.tr	
<1% match (14-May-2015 tarihli internet)	http://yasadedergi.org	
<1% match (15-Eyl-2018 tarihli internet)	https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=WBC6561315e2eV6-EZViogsZcGXwTFnKCXuOLjTAO6yvpzagCcNmOZV3xZgBqfBn	
<1% match (21-Oca-2019 tarihli internet)	http://egitimbilimierinotlari.com	
<1% match (19-Haz-2015 tarihli internet)	http://tip.fusabil.org	
<1% match (04-Haz-2015 tarihli internet)	http://www.j-humansciences.com	
<1% match (12-Haz-2015 tarihli internet)	http://www.tsadergisi.org	
<1% match (29-Kas-2018 tarihli internet)	http://acikarsiv.mehmetakif.edu.tr	
<1% match (05-Nis-2019 tarihli internet)	http://www.rehberlikogretmeni.com	
<1% match (28-Oca-2019 tarihli internet)	http://www.ulead.org.tr	
<1% match (15-Nis-2016 tarihli internet)	http://egitimbilim.akdeniz.edu.tr	

Prof. Dr. Erdogan KSDS
